

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

PATRIOTISMUL CULTURII

Cultura română a fost și rămâne un spațiu distinct, cu lemele și amprentele de spirit legat de interesele majore ale țării. Inconfundabilă în esența ei, de o mare bogăție sufletească și de o largă deschidere spre idei, spre sensul și rostul civilizator al acestora, cultura și dorința de cultură au mers mână în mână cu idealurile de libertate, de demnitate națională și socială, cu aspirațiile de dreptate și lupta pentru înfruntarea acestora, cu ființa însăși a patriei, a poporului, într-o unitate de cuget și faptă care a putut înfrunta veacurile și a putut leși, victorioasă, la un liman care este al anilor construcției socialiste de azi.

Trecutul atrăgă greu în balanța istoriei; spiritul mare, luminat, cărturari de seamă și luptători neînfricați și-au pus pețea pe cuvântul țării, jertfindu-se-n pământul ei și făcându-l și mai rodnic și mai luminos. Trecutul și moștenirea lui, prin tot ce este mai înaintat și mai valoros, reprezintă o coordonată de fond, inescutabilă, a culturii și un rezim al ei esențial. Istoria culturii este istoria luptei și muncii, a creației, este acest fapt de o neîzgândită frumusețe morală și socială a slujirii neabătute a patriei, a acelei luctări pe care ființa patriei o realizează, ridicându-se și îmbogățindu-se neîntrerupt prin chipul și străduințele înalte, cinstite și demne ale oamenilor ei.

Prezentul este măret, glorios, și el are linia de boltă a marilor transformări revoluționare petrecute nu numai în condiția politică și socială a țării ci și în biografia, în muncă și viața fiecăruia dintre noi. Identitatea noastră este alta acum și ea are cuprinderea a tot ceea ce se găsește și se realizează mai profund și mai lăuntric în țară. Identitatea noastră are dimensiuni, nu abstracte, nu imaginare și nici în timp impalpabil, depărtat sau iluzoriu — ci în realitatea exactă, dinamică, a duratei pe care-o alcătuim și prin care ne exprimăm la modul concret al faptelor, al împlinirii, al muncii și creației care sînt tot o formă a luptei, a spiritului patriotic, revoluționar. Este o cititorie imensă această identitate și ea are, în configurația sa, un întreg traseu istoric pe parcursul căruia Congresul al IX-lea al partidului și epoca inaugurată de acest măret eveniment constituie semnele înseși ale creației ale conștientului care vinea dintr-o adincă istorică precum și din perspectiva uriașă prin care prezentul ni s-a legitimat și se legitimează

de atunci ca destin. Epoca Nicolae Ceaușescu — nume de eritor, nume de om și destin — este chipul și starea acestei identități, este modul în care ne-am asumat și răspundem de starea propriei noastre condiții ca țară și popor.

Teza construirii socialismului cu poporul și pentru popor, cu camerei, pentru oameni — formulată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu și prezentată, în nenumărate forumuri ale democrației noastre socialiste, muncitorilor-revoluționari — explică nu numai sensul acestei identități prin excelență creatoare ci și particularitatea unei experiențe de excepție, aceea a întemeierii pe tradiție, pe marea capacitate de creație a poporului, a națiunii, pe deschiderea spre nou, spre cele mai înaintate cerceri ale gândirii și practicii umane, ale cunoașterii. Respectarea legilor țării și a climatului de legalitate, de democrație, înțărirea disciplinei și răspunderii în muncă, a vigilenței, atitudinea fermă față de orice încercare de demagogie a țării și slujirea neabătută a intereselor fundamentale ale poporului, ale națiunii, sînt trăsături care definesc depozitarii muncii și creației și ele, în ansamblul lor, constituie o parte inseparabilă a unității naționale, a conducerii de către partid și prin partid — ca centru vital al națiunii — spre piscurile înalte, mari, ale socialismului și comunismului.

Către lumina acestor piscuri și pe drumul, pe traseul acesta istoric, al edificării în om, în conștiință, în condiția sa și pe marea propriilor sale disponibilități, a calității de cinstite, de omie, demnitate, abnegație, dăruire, curaj, mărire pentru tot ceea ce s-a înfăptuit, hotărâre, angajare și răspundere față de tot ceea ce se va înfăptui — un cuvânt mereu viu și de largă audiență au avut, și au de spus, și literatura și arta, creația în general. Ca expresie de conștiință activă și revelatoare prin care, a fi cu poporul și pentru popor, înseamnă a te însuși unei opere istorice înalte și în tradiția celor mai prodigioase și mai cutănatoarele spirite care, prin lumina gândului și-a faptelor, au dus și-au ridicat mereu mai departe cuvântul și ideea de patrie. Patriotismul culturii, al creației, este funciar vocație autentică. Primează întodeuna interesele majore ale țării iar actul cultural autentic și responsabil poartă, dezvoltă și menține mereu trează conștiința acestora.

Luceafărul

Victor Eftimiu

Pe Victor Eftimiu l-am cunoscut cînd aveam unsprezece ani. Mă aflam cu părinții mei la Sinaia, unde locuim la Palas Hotel. Tot acolo locuia și Victor Eftimiu cu soția lui, actrița Agripina Macri, societară a Teatrului Național. De pe atunci, eram stăpînită de morbul scrișului și nu știu cum mi-a venit în gînd să cumpăr o casă de biricte ca s-o împăturesc de-a lungul ei, astfel încît — în fiecare dintre cele două coloare — să scriu ceea ce doresc.

Primul text l-am dedicat Agripinei Macri, iar al doilea lui Cîncinat Păvelscu — pe atunci după cite îmi amintesc, judecător la Brasov.

Articolul omagial dedicat lui Cîncinat a fost primit de el cu căldură și chiar cu o cutie de bomboane. Articolul dăruit de mine celebrei actrițe a fost luat cu mare deapănă și cu mîna stîngă deus pe canapeaua de catifea roșie.

După plecarea ei, l-am găsit pe covor. L-am luat cu grijă și, a doua zi, cînd Victor Eftimiu a coborît în holul hotelului, i l-am dă-

Sanda Diamantescu

Continuare în pag. a 3-a

Tableu de Constantin Piliuță (p. 1-7)

„N-am nimic decît inima“

De mi multe ori și cel mai frumos a scris despre Constantin Piliuță blîndul său prieten Grigore Hașigiu. Iată cîteva din cuvintele lui Piliuță cînd era în „Luceafărul“: „Nici un alt artist contemporan nu posedă mai bine decît Piliuță puterea de metamorfozare a umorului în floral. În aparența cărnii, treacătoare și totuși nepus de îndrăgita, el străvele papornase și posibile cristalizări regale, de parod schelătuși, nostru adevărat ar fi o floare atotputernică.“

Se zice că, înainte de a intra în atelierul pictorului, trebuie să arunci pe o potcomă uriașă o monedă, indiferent de valoarea ei. De ce, nu știu. Dar de ce nu? Pentru că a intra în atelierul unuia dintre cei mai mari pictori contemporani este un privilegiu. La fel de mare ca și acela dăruit de Argehi: „N-am nimic decît inima: / Ți-a dau, / Am un borden în pădure, cu cîprioare: / Te privesc în ei. / Am un pat de frunze: Te-nvelesc în ei.“

La criticii plastici plăcerea de a mi argumenta afirmăți cu mijloacele specifice ale investigației fiercării, pivotul demersurilor pe care și-l descoleră ei — teji — este Baudelaire. Cu antecedente în poezia lui Poe sau în a altora, „asta n-are importanță“ (ne asigură Begun) pentru Baudelaire, care „rămîne inițiatorul“ marilor tentative inovatoare pe care le vor relua „alii după el“. În Introducerea cărții lui Marcel Raymond, propoziția dinții e următoarea: „Florile răului sînt unanim considerate astăzi drept unul din izvoarele vii ale miscării poetice contemporane.“

Iar după numai cîteva pagini, se vorbește de „genul inrîurii decisive a cărții sale la lui Baudelaire — n.l. asupra sensibilității moderne“, „care a cerut timp pentru a fi remarcată“. În ceea ce-l privește pe Hugo Friedrich, el, după — sau paralel cu — Considerațiile preliminare despre Novalis și Poe, ca vestitori mai îndepărtați ai poeziei vîitoare, studiu pe un capitol unde încă în titlu Baudelaire e supranumit „Poetul modernității“. Și mai e de adăugat că pentru acești hermeneuți, dincolo de bogatele și felurite rapoartări la poezie ce nu depășesc spațiul cultural „occidento-centrist“, preemi- menta în ceea ce privește modernizarea poeziei europene o detin Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé, care — susține Marcel Raymond — „sînt astăzi ca trei „faruri“, în sensul baudelairean al cuvîntului, ale căror fascicule luminoase mătură pămînturile virgine pe care alții, după el, s-au acvitat.“ Iar dintr-un adams lamuritor, mai aflăm: „operele complexe și cu adevărat noi nu hrănesc numai o generație. Baudelaire, Mallarmé, Rimbaud au fost descoperiți treptat.“

Descoperirea treptată, — iată o sintagmă po- trivită cu situația, — ha chiar o expresie-cheie pentru rediscutarea întregii probleme. E adevărat că scriitorii amintiți și continuatori imor- tanți ai lor, interbelici, postbelici, au fost descoperiți și acceptați cu destulă dificultate, pînă să ne apară în starea actuală de „stele fixe“ ale firmamentului cultural occidento-centrist. Bizară rămîne însă în același spațiu de răspin-

nul cel mai sigur, în cariera unui pictor, al împlinirii unei vocații de excepție, este permisunea de a intra între pictorii muzeelor. Știu, Piliuță nu face „pictură de muzeu“, cum se zice, dar în muzeu sînt picturile cele mai frumoase, cele mai emoționante, cele mai valoroase imagini imaginate ale lumii. Portretele, florile și caii lui Piliuță ne incită chiar și atunci cînd pictorul, dintr-o răutate copilărească, n-o dorește.

Piliuță este nu numai un pictor, el este și legenda unui pictor. Așa cum Nichita și ară- ta, nu numai era. Pețul, așa și Piliuță, care, orice ar face și oricît nu și-ar inchipui, este Pictorul. Sau, cel puțin așa cum ne imagi- năm noi că arată Pictorul. Și bun, și rău, și blînd, și ironic, și sentimental, și cinic, și in- crezător, și demadădit că nu lasă nimic în urmă, și cu capul plin de himere, cu un pahar de cristal în mîna în care își caută vîitorul pentru a fugi de el însuși, adică un Zorba al culorilor, dormic de a îngheba mari construcții catastrofale numai pentru ca să danseză după aceea. Acesta este Piliu- țul. Cel puțin pentru mine, care nu-l sînt prieten, dar îi iubesc legenda și pictura.

Iulian Neacșu

Triada precursorare: Poe, Baudelaire, Eminescu

EMINESCIANA

dire a valorilor, prelungindu-se pînă după războiul mondial de al doilea, „descoperirea“ lui Edgar Poe. Baudelaire, care alți de timpuriu remisite în Poe un geniu confratern, nesperatul „dublu“ spiritual care l-a ajutat să nu se mai simtă atît de singur într-un „veac plin de sine“, observă încă de pe cînd începu a-l traduce operele (1848-1856): „Pomeniți-l de Poe unul

George Munteanu

Continuare în pag. a 2-a

Gînduri despre Patrie

Pentru fiecare individ noțiunea de patrie nu este și nu poate fi o abstracțiune, ea se leagă de imagini vii, subiective, de băutura casei, de car- tier, de părinți și prieteni din copilărie, de riul depărtat, de mormintele și stelele strămoșilor. Ea cuprinde gîndul și dăina, aceea atmosferă firească în care — și numai în aceasta — omul se simte în elementul său. „Nimic nu e mai dulce decît patria și părinții“ — spunea bătrînul Homer. „Nu este nenorocire mai mare decît pierderea patriei“ — exclama Euripide, înle- gînd prin aceasta nu numai pierderea unui spațiu ci abandonarea, asenta a însăși aerului spiritualității, de unde acestea își încep lumina. Și iată un gînd a lui Ștefan cel Mare, o por- nă, în mesaj de demnitate și mîndrie: „Data dușmanul vînd va cere legămînte rusinoase de la voi, atunci mai bine muriți prin sabia lui decît să fiți prizonieri împărăi și ficaloșiei țării voastre. Domnul părinților voștri însă se va îndura de lacrimile slugilor sale și va ridica dintre voi pe cineva, carele va așeza iarăși ur- masii voștri în volnicia și puterea de noi în- ante“. Și iată imi vin în minte cuvintele de fagure ale învățătorilor din secolii bătrîni: „Nu trăiti ca pasărea aceea ce se cheamă cuc, care-și dă naule de le clocește alte păsări și-i scot puți, ci fiți ca goimii și vă păziti cubul vostru“, (Neagoe Basarab). „Toată oșina își adăra căsciora cu acele și cu ventul său.“ (Grigore Ureche). „Pentru slobozenie și moșie cu cînte a muri, decît prin multe veacuri cu necinste a trăi, mai cu folos și mai lăudat este.“ (D. Cam- temir). De la aceste gînduri zise în limba veche și înțeleptă a cronicilor, pînă la exclamația

patetică, răscolitoare, dreaptă ca ascușitul de sabie: „Patria se cheamă norodul, iar nu tagma jefitorilor“ — a lui Tudor din Vladimiri, pînă la cele ale lui Asachi, Barțiu, Kogălniceanu, Alexandru Goleșcu-Albu — ori cunoscutele ver- suri ale lui Bolintineanu: „Cel ce a sa viață Țării sale-nehînă, / Piere ca lumina într-a sa lumină“; continuînd cu afirmațiile vibrante ale unor Alexandri, Delavrancea, Eminescu, Cosbuc, Nenițescu, Vlașuță ori Goga —, Iorga ori Blaga și pînă la Găști ori Mihail Sadoveanu — și con- tinuînd cu afirmațiile de maximă luciditate ale lui Nicolae Titulescu — conform căruia fiecare țară trebuie „să ia măsurile necesare pentru a-și apăra propria ei doctrină socială și să-și stabilizească politica externă pe baza comunității de interese“ sau o alta de o mare actualitate: „Destinele glorioase ale popoarelor, nu depînd nici de forța lor numerică, nici de întinderea teritorială a țărilor, ci de chipul în care se pre- cep și slujesc civilizația (...). Desigur, orice na- țione are dreptul să se organizeze în ea neasă și să apară în lume — pe deplin — în memoria patriei de azi, generos și profund — toate aceste memororii, odată cu descintele, ha- lada cu faamea noastră de stele și de înalt, cu setea de liniști și de haideucii dreptății și de codru, toată zestrea luptelor viteze și a doine- lor și doinurilor — ne aducă mai viu în memo- rie chipul înalt al patriei, cu hora ei de foc a secolilor, cu uraganele lungilor nopți, cu ga- lopul timpilor bătrîni, bărbătești și înțelepți, cu nimburile ei de azi, cu marile piscuri de aur ale viitorului.

Vasile Rebreanu

Rememorări transilvane

Numele publicistului Constantin Mustă- țu nu este necunoscut cititorilor, mai ales celor ai revistei Flacăra, publi- cație care îi găzduiește reportajele și interviurile de peste un deceniu. Semnatarul comentariului de față are privilegiul de a-l cunoaște încă din copilăria sa la Vîlța studentă, a anilor '60, pe cînd Constantin Mustăță mai era încă student la Institutul poli- tehnic din Cluj-Napoca.

Lucrînd o vreme ca redactor la emisiunile de radio din Cluj-Napoca, pe cînd îi avea colegi de redacție pe prozatorul Vasile Bădescu și poezii Miron Scorobete și Horia Bădescu, Con- stantin Mustăță, desi specialist în calcul elec- tronic, domeniul în care funcționează drept ca- dru didactic și la Politehnica din Cluj-Napoca, a continuat să scrie gazetarile de calitate, avînd temeritatea de a se lasa și în alcătuirea unor volume cuprînzătoare cum e recentul „In vil- toarea vremurilor“, carte apărută la aniversarea celor 70 de ani de la Marea Unire din 1 Dec- embrie 1918, prin editura lăudabilă a Editurii Militare din București.

SCRISORI COLEGIALE

Pentru problematica abordată în această car- te reprezentativă pentru istoria Transilvaniei mai veche și mai nouă, e semnificativ motto-ul pe care îl însere pe frontispiciul primei pa- gini: „Ardeulul nu e numai inima României politice; Priviți harta; Ardeulul e inima Româ- niei geografice.“ (Nicolae Titulescu).

Rememorările, confesiunile și atitudinile lui Constantin Mustăță sînt astfel orchestrate încît să ofere o lectură palpantă, vibrînd de patrio- tism la cea mai înaltă tensiune a acestui sen- timent ce ne-a ținut dintotdeauna stăpîni peste

Nicolae Stoian

Continuare în pag. a 6-a

Un univers al prozei

a Ură Moromete cit și Urcan Bătrînul, cătănă sau Ludovica nu momente de tandrețe și candoroare sufletească, chiar dacă ecranul pe care se proiectează drama vieții lor rămîne în ansamblu în- tuncat și contrastant (destăinuirea bătrînului Urcan dinaintea morții, rememorarea Urcăneșii celei bătrîne, indoielile și tribuțiile lui Si- mon etc.). În deze calculat și subtil nuanțate sînt insinuate unei și idei mai profunde, ca aceea a desprinderii de teluric spre a com- pleta nemărginirea, fie ea chiar și limitată, mutilată de prezenta apăsătoare a existențialu- lui: „Mare-i lumea asta, Doamne! — gîndește Ludovica la un moment dat — Cîi dămînti! Și tot n-ajunge“ parcă în consonanță cu gin- durile Cătrînei Moromete.

„Terminînd și cu cotețele, Cătrîna trece în spațiile casei și începu să cîrtețe cu a săpălligă scăieții care creșteau pe lîngă gardul dinpre- curtea lui Bălosu. Ostense și într-o vreme rămase nemiscată, cu palmele pe coada săpă- lligii. Iși plecă urechea mîinii asupra stării și lăuntrice, dar nu putu să-și dea seama dacă sufletea i s-a liniștit. Se uita în zare fără să vadă, trudită și mîhnită. Cerul era larg și lumea fără margini, dar viața omului se in- vertea înălțurii unei curți ca într-o inchin- sare. Adine și lumina era cerul, dar aici jos era o casă împrejmuită cu gard și sufletul omului se chinuia aici întuncat și orb.“

Stînd jos pe un mușor înțelmit în mijlocul cîmpului și meditiînd la condiția ei, Ludovica transmite parcă gestul ritualic lui Moromete, care, aflat și el pe o patră albă de hotar cu-

gețu asupra condiției lui de prizonier al lumii în care trăiește. „Se creze un om liber, stăpîn pe liniștea și bucuriile sale și iată că libertatea în care crezuse se prăbușea, iar liniștea și spaima amenințau să-și ia locul.“

Această neliniște interioară, adîncă, contagiou- să, e resimțită acut de componenții celor două serii de personaje. Ații Pavel Dan cit și Marin Freaă privesc lumea strănească din in- terior, prin personaje definite în mod prin- tr-o manieră analitică de certă sorgine modernă. Ei nu idealizează, nu schematizează, nu au orgoliul monumentalului, al monogra- ficului ca înaintași. Pe ei îi interesează felia de viață și în măsura în care aceasta e re- prezentativă, ea devine simbolică. Accentul se pune acum pe universul de semne artistice, realizat cu mare economie și sobrietate, cu reprimarea oricărei slăbiciuni față de eroi. În- treprînderile dintre general și particular, dintre elementul local și cel etern omeneșc, dintre lumea dinafară și cea interioară a per- sonajelor e remarcabilă și supusă unor de- terminări artistice judicioase. Adeseori inveni- sistemul de reprezentări artistice e asemăna- tor, dă dovadă de numeroase puncte de con- tact. În prim-planul narativ invadează cîmpia cu petșului ei monoton, vîlurii, cu deslururii molome și sărle largi, nestăvilite, intrîntiate icic-olice de salcîmi sau de fumul unor focuri cu miros înțepător de coceni, paie sau băleg, cu drumurile nefirșite, pe care scriete con- voale de care cu povăz. Viața oamenilor se confundă aici cu viața Cîmpiei, mai ales pentru clanul Urcăneștilor, care-și are casa în hotar. Această ex-teritorializare, beneficiî în plan material („Pămîntul e atît de întins și de gras, spune Ludovica, încît sîul lui îi rămîne pe degete celui care îl scormonește mai mult, e mai aproape de el“), reprezintă dimpo- trivă o infirmitate în plan sufleteș, echivalînd cu ruperea de colectivitatea organică a statu- lui. Locurile de întîlnire, de comunicare cu lumea rămîn drumurile, circiuna, tîrînașul sau prîșpa, tînda (în care se desfășoară ritualul mîncării, aproape identic la ambii scriitori — adevărate topozuri colocoale) dar și ritualurile de excepție: morștea, nuda, priveghile, băș- tîla cu bite, munele eimpului ș.a., ocazi ce prilejuiesc celor doi scriitori senza de a va- lorifica la extrem posibilitățile metaforei „Lumii ca teatru“ și a funcțiilor prospectoare ale iron- ziei. Astfel, în cazul Priveghiiuți asistăm, printr-intermediiu lui Șuta la adevărată „in- scenare“ shakespeareiană a cauzelor morții celui înecat, în timo ce inmortimintarea lui Urcan Bătrînul revelează posibilitățile de comedigraf ale autorului, artistul cumîndul cu grijă o suiță de evenimente penibile, o adevărată colecție de „gaguri“ de mare efect, senza care ne duc cu cîntul la cele „jucate“ sau „rezitate“ cu perfectă artă a disimulării de Moromete. Ati- tudinea ironică funciuară a celor doi scriitori, puterea ilimitată a confabulației, tehnica si- metriilor și a scenelor simbolice cu efecte tra- dante puternice rămîn calități de bază ale unor scriitori ce au făcînd din universul țără- nesc o lume de o măreție și o autenticitate fără seamăn în literatura română.

Mircea Popa

ANOTIMP

Ținem toamnă-n cuvinte, Vară ținem în gînd, Marea-atît cit se-aprinde, E-o oglindă-nnoptind.

Nu îi scapă nici frunza, Cum nici iarba, și-apoi Marea arde dintr-însa, Ceru-ngheață din noi.

Ca legată de-un simbur, Ori zidită-ntr-o stîncă, Marea-n noi cum pe cîmpuri Plopi albaștri și-adînci.

Ninge ea sau nu ninge Și-ardem reci ca un duh, Dar de-un vis ce se stînge, Vedem alb prin văzduh.

Și-avem toate-ale dînsiei, Și cîntă și griji, Ea-i o parte a frunzei, Noi cealaltă, ca scriși.

Ținem toamnă-n cuvinte, Vară ținem în gînd, Marea-atît cit se-aprinde, E-o oglindă-nnoptind.

A. I. Zăinescu

LITERATURĂ ȘI ACTUALITATE

HORIZONURI TEMATICE

„Patria tuturor acestor scriitori este limba română”

— Ultima dumneavoastră carte, Fiii risipitori, poartă subtitlul „Nol si secul XIX”. De ce secolul XIX?

— Pentru că modernitatea noastră de referință își trage rădăcinile din acest secol. Există o epocă literară românească fertilă, cea interbelică, evident în detrimentul altora, după cum atestă desconsiderate, aproape proscrise, cum este cea dintr-un 1900 și primul război mondial. Nici una, nici alta nu se pot înțelege însă bine fără dinamica literară de la sfârșitul secolului trecut. De acolo s-a decolat pentru a se ajunge la climatul și valorile literare interbelice. Scriitorii români de la sfârșitul secolului XIX sînt mai actuali ca oricînd. „Fiii risipitori” este o propunere, propunerea de a ne cunoaște mai bine literatura și de a nu crede mereu că ne-am născut ieri.

— Primul eseu al cărții, extrem de incitant, Frațele risipitori, rămîne singular în comparație cu celelalte. Cartea este înclinată, după cum ne-o arată și titlul, numai „fiii risipitori”. Să înțelegem din această că „frațele lor”, Titu Maiorescu, n-a avut dreptate?

— Există structuri censoriale, autoritare și interdicționale, care fac bine într-o epocă de dezvoltare a energilor. În cazul nostru este vorba de energiile literare. Dar n-aș putea să spun din puțin loți să cheltui Titu Maiorescu în avocatură în lit. politică. Este aceasta o „risipire”? Fără „fiii risipitori” literatura română n-ar fi avut actuala sa înfățișare. Simul lor cel mai elocvent este cel al scriitorilor pașoptiști. Un mare „risipitor”, prea puțin înțeles în acțiunea lui globală, este D. Bolintineanu. Și ca o pereche a lui, mai veche, Gh. Asachi. Este greu de conceput figura culturală a lui Eminescu fără precedentul Bolintineanu și fără precedentul Asachi. G. Călinescu a încercat să valorifice contribuția artistică a lui Asachi, subliniind dacișmul acestuia și prezenta copilărie a codului. Le vom găsi și la Eminescu. Voinea de a imagina grandios și integral istoria românilor prin poeme, drame, monografii istorice a avut-o și Bolintineanu.

— Formula „Fiii risipitori” indică o structură. A vorbi despre o structură înseamnă a vorbi despre o totalitate. A ne cunoaște scriitorii ca personalități și nu ca autori de opere desprinsese din mari contexte este singura cale de a înțelege marea fenomen cultural. În această direcție merge și Călinescu cînd zicea că nu dătește opere ci autori și nu autori, ci literatură, adică structuri. „Fiii risipitori” înseamnă o structură fără de care secolul XIX românesc nu poate fi conceput. Frații risipitori pot face singuri o literatură? Titu Maiorescu și-a părăsit toate proiectele, canalizîndu-se divers și astfel deveni înafășii și contemporanii săi.

— Cartea se încheie cu marea Biblioteca proiectelor esuate, „Fiii risipitori” sînt, totodată, și autori de proiecte esuate?

— Există fatalmente o legătură între ideea marilor proiecte și ideea de risipire. Se vorbeste curent despre încheierea omului de cultură român de a arde etapele și a crea într-o zi cit alții într-un an. Asta înseamnă desigur a proiecta, dar din mulțimea proiectelor puține ajung pînă la capăt. Interesant de observat este că există tipuri de proiecte comune, care răsăd în autori diferiți ca viziă și formație. Ideea marilor proiecte este de respinsă în versiuni, pentru a satisface absența unei epoci necrisce la timp a apărut la mai mulți scriitori. S-au scris numeroase epopee pe care astăzi nu le mai citește nimeni. Aron Densușianu a dat o Nergiază. Și acesta este un tip de proiecte: chiar după încheierea proiectului eșuează în plan artistic. Postumele lui Eminescu au dat la iveală mai multe epice hrănite de aceeași mentalitate. Admirabil pentru înfășii din Epigoni nu era o vorbă goală. Mai multe poeme și balade scrise de G. Cobuc în fața tribunalei deci la început, în fața aceluși tribunal de moșteniri, de a de românilor o mare lucrare epică în versuri care să-i precizeze filozofia și aspirațiile. Scriitorii români cu conștiința rătăcită s-au văzut adesea confrunțați cu necesitatea de a satisface programe literare mai vechi. Cauzele acestui sînt însă mai multe. „Biblioteca” acestor proiecte esuate este însă mult mai tonică, ca înfășii și direcție, decît poate să pară la prima vedere, pentru că dă seamă la fel de bine ca și operele finite de direcția de dezvoltare a literaturii române.

— Există un subcapitol al lungului eseu Umbra lui Tudor Vladimirescu închinat tot lui Mihai Eminescu, cu titlul O altă istorie a civilizației române moderne care, deși aceeași nedreptăți postume. Era firesc?

— Eminescu a făcut gazetărie și o reacție politică la articolele lui politice este firesc. Judecările partizane își au explicația lor. Perpetuarea lor dincolo de cercul în care aceste tensiuni și-au avut explicația a dus la rezultate nefecitate. Eminescu a fost privit fără detașare pe care o presupune cursura timpului. Ceea ce mi se pare esențial este că Eminescu recuperează în focul marilor sale polemici de presă nu numai figura lui Tudor Vladimirescu, ci și începutul de secol XIX într-un fel care se dovedește foarte actual. Las de o parte faptul că această raportare a lui Eminescu la Tudor Vladimirescu trece cu vreo două comentarii gazetăriei lui, mi se restituie astfel decît ca pios admirator de voievozi munitificai. Avea dreptate, „Umbra lui Tudor Vladimirescu” stăruie într-adevăr peste gazetăria lui politică din ultima fază, cea de după 1880, adică în punctul maxim al tensiunii lui creatoare.

— Într-adevăr, văzut așa, Eminescu se proiectează astfel pe eranii timpului său. Ce șanse are o asemenea proiectie?

— Sansa faptelor care o susțin. În acestea ne sînt oferite atît de propriile scrieri ale poetului, cît și de numeroase referințe contextuale. De ele s-a ocupat pentru perioada burzuească, într-un studiu de referință Mihail Gațina, în Fașa nevastă a lui, iar articolele

Convorbire cu M. Ungheanu

acestei inestimabile ediții o confirmă. Desigur, dacă le citim și dincolo de litera lor. A face istorie literară înseamnă și a face o specie de detectivistică. Biografia lui Eminescu are numeroase puncte neclare. O rescriere a ei se impune și un proiect pare a fi Cronologia vieții poetului pe care D. Văsanțiu a găsit în fruntea volumului XVI de corespondență. Eminescu n-a avut prieten numai pe cel de la Junimea. Dar noi despre ceilalți știu prea puțin. Știm puțin și despre alte teme, multe bătute. Versul „Și cum vin cu drum de fier” nu este reprodus în ediția Maiorescu.

— Fiind vorba de Titu Maiorescu, este de presupus a eroare remedială și remediată.

— Sigur este că eroarea se repetă. Că ar fi vorba de o eroare voluntară este greu de stabilit. Rămîne să vorbească contextul.

— Este alt de important contextul pentru literatură? Judecata de valoare în sine nu ajunge?

— Pentru cititorul obișnuit, această judecată de valoare, fie că formulată cu toată conștiința, fie că nu, poate că ajunge. Dar chiar acesta simte nevoia unei largiri a orizontului de cunoaștere asupra scriitorului. Istoricul literar, care înaintea ghidat de steaua valorilor literare, nu poate ignora însă contextul. O pledoară interesantă a făcut în acest sens Mircea Anghelescu în volumul Teorii și contextul, dedicat tot secolului literar XIX, așa că mă simt dispensat de o demonstrație în plus. Mircea Anghelescu, poate cel mai bun cunoscător al acestui secol din generațiile noi, demonstrează că fără cunoașterea contextului, mulți și concludii, chiar și de aspect valoric pot fi eronate.

— În Fiii risipitori această demonstrație contextuală mi se pare că se face mai ales în cazul eseului închinat lui Caragiale ca autor al Năstăzii și a lui Vlahtu în postura de polemist consecvent. Din această perspectivă Vlahtu lese cu dimensiuni mărie față de conștințele încheiate. Este conștințele încheiate greșită?

— Valoarea artistică a operii lui Vlahtu este cită este. Nu de opera lui m-am ocupat în Fiii risipitori, ci de o polemă vălăhiană, de evoluția lui în timpul de idei al epocii. Aici dimensiunea lui Vlahtu este alta și ne putem explica de ce și-a impresionat contemporanii, care aveau desigur el o părere cu mult mai înaltă decît ne-o imprimă nouă poezia sau proza lui.

— Desi cartea privește secolul XIX, eteiva dintre temele ei depășesc pragul secolului XIX, strict cronologic înțind în cel următor, tema tiraniei romanului, a sămănătorismului, a lui N. Iorga, care moare în 1910. Nu este aceasta o inconsecvență?

— Aparent, da. Dar în cazul tiraniei modelelor romanesti, formula acestei tiranii se găsește în secolul XIX și de aici încolo trebuie urmărită, pentru ideea de continuitate. Sămănătorismul, în demonstrația mea, ține de un curent mai vast, care începe în secolul trecut și depășește hotarul cronologic al acestui secol. Fără precedentele din secolul XIX sămănătorismul are puține șanse să fie înțeles. Faptele au evoluție orăntică și nu not fi fracționat aberant. De altfel fără literatura ardelenă a secolului trecut și fără Convorbiri literare și scriitorii acestui secol, sămănătorismul ar fi un fenomen misterios. Or, tocmai de aceste componente este izolat uneori. Cînd despre N. Iorga el este alt de tare expresia unui alt veac și a unei alte mentalități decît a aceluia în care a trăit, înțit orice argumentare mi se pare de prisos. A prelungea secolul XIX în cel douăzeci în mod ostentativ. Cel care l-au înțeles au profitat din plin de asta. De altfel, N. Iorga așa cum înțere să-l înfășiez aici este mai modern decît mulți contemporani ai noștri cu evidente pretenții în acest sens.

— Fiii risipitori include și a reconstituire a posterității lui Hadeu, apărută mai de mult în Ramuri. Tineți să reactualizați perioada Ramurilor?

— Hadeu este un „fii risipitori” acesta este motivul prezentei lui într-o carte intitulată Fiii risipitori. Este și motivul pentru care n-a fost acceptat sau înțeles de mulți contemporani și

urmași. N-am pomenit nicînderi numele Ramurilor, dar este o revistă care merită să fie pomenită.

— Indiscutabil de vreme ce a fost făcînd de scriitori ca Ilie Purcaru, Alexandru Piru, Marin Sorescu.

— Mă refer la primele Ramuri de după război, confuze de Ilie Purcaru. Aceste Ramuri au fost ca un balon de încercare. Mai important decît faptul că a fost prima dintre noile reviste culturale regionale, este că Ramuri a apartenut patrulei București-lași-Cluj-Timisoara, unde apăreau reviste culturale și literare, prin apariția și opiniile ei. Ramuri a început ca o revistă polemică. Acolo s-a acordat în chip insistent și justifiat atenție lui Brăncuși, lui Picu Pătruț, reușind adevărate premere gazetărești: discutarea dicționarului enciclopedic românesc, a istoriei filozofiei în România, în discutabilă vocație gazetărească: Ilie Purcaru, Paul Anghel, Ștefan Bănuțescu. Era o revistă cu opinie, aștînd o independență neobișnuită pînă atunci la revistele din țară. Acolo am început să țin cronica literară.

— Ați fost mariorul reîntrării în literatură a citiva din marii scriitori care fuseseră (înși departe de scris și viaa literară: Argehi, Blaga, Călinescu, Pandrea, Vladimir Streinu etc. Ce a însemnat asta pentru contemporani?

— Desigur o mare satisfacție, mari iluzii și mari nădejdi. Momentul își are într-adevăr propria sa purta estentativ, nu se simțea la largul său, chiar dacă-i plăceau publicul și aplauzele. Am scris ceva mai mult despre asta în Exatitate admirabilă. Despre dramatismul condiției profesorilor universitari a scris pagini memorabile Radu Cosăgu, evocîndu-l pe Tudor Viannaș și pe Ștefan Bănuțescu. Argehi reîntrase mai de mult și apărea și el la intruniere cu studenții. Evenimente erau cărțile pe care le tipăreau, așteptate ca o gură de aer. Volumul de Poezii al lui Lucian Blaga a strînit o mare rumoare pozitivă printre poeții mai noi. De atunci, Lucian Blaga a început să facă școala. Cărțile și articolele lui Călinescu au declarat și ele o specie de curent. Reîntrirea scriitorilor îndepărtați în circuit a modificat tonusul vieții literare și al literaturii. Prin el, gătura cu experiența anterioară a literaturii române, prea mult neglijată — s-a putut face mai fire.

— Înțeleg că vroial mult mai mult de la acei ani?

— Mă îndreptăța a eul de fraternitate și aparența unor programe comune, care s-a pulverizat însă destul de repede. Toată lumea era de acord de pildă cu afirmația că fiecare generație poate și are chiar datorită să exprime punctul său de vedere asupra literaturii, asupra marilor scriitori, asupra valorilor reper. Biografii, monografii, ediții erau puține și acest punct de vedere se poate exprima prin ele. Sînt scriitorii mari din generația care și-au încheiat cariera de mult, care nu își au biografiile și cărțile meritabile. Ediția Eminescu se încheie acum la cincizeci de ani de la apariția primului volum.

— Cartea despre Marin Preda a ieșit din intenția de a umple un gol?

— Am voit să clarific situația unui scriitor nu tocmai lăbil în momentul în care scriam despre el. Marin Preda a citit cartea în dactilogram. Titlul Vocație și aspirație l-a pus pe gânduri, mai ales că ultimul capitol se intitula Marin Preda — un scriitor bovaric? Cînd am ajuns acolo am știut că de acolo de abia s-ar fi putut începe. Marin Preda a fost satisfăcut nu atât de judecările de valoare, cît de tensiunea intelectuală a cărții. Cartea era un ton implicat și participativ, fără a-i pune toate cărțile pe același plan de importanță sau valoare. Mi-ai dat cu cîncanul în cap și peste picior, mi-a zis fără să se uite la mine, în biroul Cărilor Românești, dar nu are importanță, din asta a rezultat o statuie. Sînt rare cărțile scrise despre un scriitor cu o astfel de tensiune. Am discutat multe din părerile cărții în contradictoriu. De pildă, despre volumul doi al Mărețiilor pe care-l găseam aglomerat și insuficient organizat. Bineînțeles că nu era de acord. Fiecare a rămas la părerea lui. Nu împărțărea

Victor Eftimiu

zetar. Sute de pagini a scris, atîcînd cu furie, sau omagînd cu generozitate, și a luptat să fie publicate tinerile talente.

— Acum, după atîția ani, cînd îl regăseam, nu era atît de invins de bătrînețe, cum părea la prima vedere.

— Sînt un bolnav, mișcîndu-se greu, nu și pierduse nici memoria, nici inteligența și nici farmecul unui plăcute conversații.

— Era mai puțin pasionat decît fusese în tinerete, mai puțin ahtiat de bucurii, mai înțepent în rememorații, dominat de o înțelepciune de stil orientat care, de fapt, fusese, de-a lungul vieții, forul caracterului său.

— Există și un actor în Eftimiu: de altmînteri, Poate opera mea putea fi mai reușită decît este, poate că pînă la un punct — mi-am trădat talentul, dar nu mi-am trădat norocul. Multe am văzut, multe am cunoscut, mult am înțeles”.

— După călătoria în Albania, ultimul rămas bun pămîntului natal, Eftimiu n-a mai ieșit din casă și, cu timpul, nu s-a mai ridicat din pat. Am fost să-l văd. Era întins cu fața spre perete și părea că doarme. Am vrut să plec. Dar în acea clipă s-a ridicat puțin și, văzîndu-mă, a rostit cu împeschibă lui dicțiune: „Dumneata ești, Sanda?”. „Da, măstăre”.

— Privea fix în direcția mea. Dar aveam penultima impresie că abia mă vede: „Eu sînt, măstăre”, am repetat. „Da, da”, a șoptit, „dumneata, Sanda Diamantescu”.

— Apoi s-a întors din nou cu fața spre perete. Pe cînd ieșeam pe ușă, auzeam în urmă respirația lui grea, ca și cum s-ar fi luptat cu nevăzutul rău.

niel interesul meu pentru Tugurlan, părăsit după mine ca personaj. Pagina asupra cărora m-a rugat să revin au fost cele bio-bibliografice, unde mi-a propus corecturi. La un moment dat m-a întrebat: „Știi cîți adversari îți faci cu această carte? Știi sau mi se pare că ești așa că făcîndu-mi să mă gândesc să răspund afirmativ. Am pierdut prilejul să obțin de la Marin Preda o imagine rezumativă a momentului literar. Spuneam că Marin Preda nu era iubit în anumite cercuri literare și cînd a apărut Delirul lucrul s-a văzut foarte bine.

— Ești de părere că s-ar fi convenit să l se facă lui Marin Preda rabat în judecata de valoare pentru meritele politice ale cărții?

— În nici un caz, dar să nu se treacă peste meritele ei însemnate. Delirul a reabilitat romanul românesc în fața cititorului român, care mai privea încă cu suspiciune pe prozatorul postbelic. Orientatul de așteptare al cititorului român, complet neculțivat de prozatorii vremii, a fost surprins de onestitatea abordării problematice istorico-politice din Delirul. Romanul lui Marin Preda întorcea spatele clișeeilor și stătea cu fața la adevărul istoric. În plus, se ocupa deschis de evenimentele traumatizante din istoria noastră contemporană. Or, tocmai acest lucru nu s-a recunoscut cărții tratată într-un regim exclusiv estetic mai înțit, ca și cînd tema politică ar fi fost neimportantă, pentru ca mai apoi să-și fie impusă neconformarea cărții la o viziune anacronică asupra evenimentelor politice și personalităților din mijlocul lor.

— Bun cunoscător al culorilor literare, Marin Preda a încercat să prevină reacțiile, drept care revista Luceafărul a tipărit o pagină de susținere a romanului semnată de: Ileana Mălăncuț, Marius Robescu, Cezar Ivănescu, Dan Laurentiu. Reacțiile bătute au fost doar amănate, iar cartușele nefolosite acum au fost trase mai tîrziu. Delirul n-a scăpat de tratamentul prescrist, dar trecuse timpul și opinia despre roman era constituită. Independența inițiativii lui Marin Preda n-a convenit unor critici. Scriitorul gîndea cu capul lui și nu era bine.

— În Luceafărul au apărut mai multe pagini de G. Călinescu despre care în Exatitate admirabilă sînt pagini memorabile, tot din Luceafărul. A existat vreun angajament similar și pentru scriitorii în viață?

— Răspunsul este afirmativ. În momentul în care Nichita Stănescu a început a fi contestat, revista Luceafărul l-a deschis. Pagina în care poetul a tipărit numeroase poezii și a susținut vreme îndelungată o rubrică cu mare priză la cititori. A trebuit să facă față chiar unor riposte doctorale, care plecau de la cîteva rînduri fugitive ale unei R.P.S. Nichita le-a răspuns printre altele P. la Bălașul și plîngutul, pe care mi l-a dictat din mers la Casa Scriitorilor. Evident polemica s-a încheiat astfel. Există o categorie de critici care cred că scriitorii trebuie să se conformeze programelor impuse de critică și care atunci cînd constată că scriitorii evoluează în afara perimetrului acestor programe, fie organice, fie în semn de subliniată independență, constată că scriitorul acesta încetează să intereseze literatura română.

— Colaborarea cu critica nu rămîne totuși o condiție a munei scriitorului?

— Este cazul să avem mai multă încredere în capacitatea scriitorilor români de a gîndi cu capul lor. Critica nu este creierul atît al scriitorului, cît propriul ei creier. Mai toți scriitorii literaturii române s-au manifestat divers și s-au exprimat și în afara speciei sau genului care l-a consacrat. Majoritatea scriitorilor români au scris articole de opinie, o altă părere, a exprimat opțiunii. În genere, această figură complexă a scriitorului român nu este evidențiată de editile noastre. Abia cu ediția Eminescu se fac pași mari în acest sens, prin tipărirea publicisticii marelui poet. Surprinzător de deschis în prezentul proiect este și Ioan Slavici. Cînd Liviu Brebeanu va avea o ediție completă, și mai ales gazetăria incipientă, îl vom vedea într-o altă lumină. Chiar dacă n-au făcut zgomotose declarații de principii, profesorii de credință periodice scriitori ca Nichita Stănescu, Grigore Hagiu, Ion Alexandru, Marin Sorescu, Ion Lăncrăjan au vădit o clară reprezentare a drumului lor literar, iar revista Luceafărul în care unii au cunoscut primele izbînzii literare a avut și are încredere în el.

— Încercarea de a crea ideea unei generații literare compacte, generația Labii, generația Nichita Stănescu, despre care ai scris ca despre generația fără răzvăli, nu este contrarie acestui mod de a gîndi?

— A crea o reală conștiință de generație este nu numai util, ci chiar necesar. Este conștințele unei erulații speciale. Aceasta este și rămîne o mare generație literară, care odată cu trecerea timpului va fi înțeleasă mai bine.

— Ne-am referit pînă acum la scriitorii care și-au spus cuvîntul, care au debutat de mult. Cum stau astăzi lucrurile cu debutanții, ce promisiuni sînt?

— Am încercat să sintetizăm asta în revistă printr-o formulă: Noua geografie literară. Asta vrea să spună că apar scriitorii noi și de valoare acolo unde nu te aștepti. Evident nu a vorba de un simplu bilanț, ci de o reliefuri, adică de valori. Mai mult decît atît, Noua geografie literară vrea să spună mai mult, cum că s-a schimbat nu numai configurația generală, dar și ierarhia literară. În Noua geografie literară intră atît nume noi ca Apostol Gurău, Nicolae Fulga, Mircea Cavadiu, Marin Lupșanu etc., dar și numele acestor geografii se schimbă. Concul revistei Luceafărul, care reia o tradiție mai veche, este pe cale de a exprima în modul cel mai concret pulsația acestei noi geografii literare și a talentei care vin.

— Mai concret ce ar însemna schimbarea profilului?

— Închegarea ciclului Zăpezile de acum un veac de Paul Anghel, realizare epică excepțională, este și el un fapt de nouă geografie și ierarhie literară. Ca și faptul că scriem astăzi cronici despre poezia lui Grigore Vieru. Se scrie astăzi remarcabil în limba română în Iugoslavia, în U.R.S.S. în Occident. Este și acesta un fapt de Nouă geografie literară. Poeți ca Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Leonida Lari, Valeriu Matei, Ion Hadircă, (U.R.S.S.), Slavco Almajan, Ioan Flora, Petru Cîrdu (Iugoslavia), eminescologi ca Mihail Cimpoi (U.R.S.S.), Svetlana Paștolova (Mata) (Etiopia) îndreptățesc excluderea poetului Nichita Stănescu: „Limba română este patria mea”. Patria tuturor acestor scriitori este limba română, în interiorul căreia există și crează. Un fapt de geografie literară este și medalia de aur a poeziei care l-a fost acordată lui Ioan Alexandru în Japonia. Literatura română contemporană este plină de evenimente reale.

Doeme de ION MURGEANU

Nu sînt fiul serii

De ce tremotă lin în copaci adierea? / Das ce fierbe vîzduhul acum de ceva nevăzut!

Am lost lingă eu nu sînt fiul serii.

Mi se pare că umbra mea crește acum din vîzduh.

Un copac își desface pe marea ei crangile. / Nu am lost niciodată odus pe scut!

Pentru că regele meu era regele binelui / Vișii nu l-am săpat niciodată mormînt!

Am iubit am sperat pisia tot pretulîndu.

Pot spera și acum întorcînd fila mării / Sarea ei îmi pătura iute în gînd.

Am iubit nu am lost călătorul fiericil.

Și veselă

Leul răgușit între leii savane. / Ce am eu de la el ce are de la mine?

Aprinde focul răscolind celui vește armale. / Nu ține seama de șiretlicul suspinelor.

Țării mele

Cu brațele deschise vin să te întimpin. / Și vin să te cred și niciodată nu termin.

Cu brațele virstei mele deschise. / Ora se cîntină minutul code secunda — amin.

Întinderea mării

În felul acesta pot sta și-n genunchi / În felul în care privește seara steaua

și nume și numai din acest unghi / se duce; se-oșează peste mări marea.

Contemplare

Am văzut trandaficul scuturîndu-și foile fără grijă / brutil copacul desfrînzîndu-se

l-am văzut; și iarba energică sub copite / se pleacă fără crîncine;

se o legătură între toate acestea și stele; / și un mers subteran al tăcerii;

nevăzutul se cere în noi înainte ca să ne chema; / crede poetul că-i aparțin lui

și iubire și har și înșală; / lui îi aparține numai orologiul de-a la păstra!

Vintului mării

Am redat sentimente am colorat stîni, / Am avut parte de atîtea cuvînte.

Îngăduiți vîntului mării să grebeze nisipul.

Am fost unul dintre străjerii Melancoliei. / Am locuit gol însă fără rușine sau stele.

Înimii de Florii nu-i cerem aduceri aminte!

Am fost poate ultimul între cei dintîi ai inimii. / Am încercat să uit totul însă nu s-a putut uita

totul. Frîmîntarea aceasta — suspinele vîntului!

Am redat prea puțin zbuciumul mării pierdute. / Am creat forma în timp ce vasul s-a spart.

Îngăduiți vîntului mării să grebeze nisipul!

Cucule

Cucule, ce fel cinți tu? / Singur, cum mă știi destul!

Unde-ai mos tu astă vară? / Într-o latură de țară!

Unde ai înnoptat tu? / Unde-mi luminează omu!

Și nu li-e, Cucule, greu? / Bo! că nu cînt singur eu!

Mai e Luna / Sfînta Luna!

Și mai e Maimarele / Sfîntia Sa Soarele!

Cucule, în ce grai cinți? / Măicîi graiul să-i ascuți!

Și cine a Maica Tu? / Mi se leagăna creanga!

Și e grea de verde. / „Verdele care ne vede!”

cleopatra Iorințiu

insuportabila ei intensitate, lumina ce lumagă, nichelul incandescent amintirea unui fel de trăi.

Caligrafii stinse

Daună cești, două cești cu cafea pe tăblia lucioasă a mesei două cești pe marginea lui aprilie așteptând clipa, să se-aplinească. Apoi una galită și una plină, apoi lumina rece, apoi bumbul dulceag al primăverii dinaintea pierdute, sensul vag al lăcerii și aerul dintr-o noapte, împregnat tensional anonim obosit, aerul, aerul, aerul desenând pe al cu melancolie, o altă caligrafie, ceva ce petrece mina mea peste mina al dar totul e nepuțin cald, sint fire de întrebări — izaleta, aproape pierduta în amintirile secoltoase-cle vării purtate de conari rătăciți, berze și ele rătăcitoare spre alți țărâni sint caligrafii răscolite stinse și durei ușor sint dar de nespus.

Pastel

Te aperi de cești te aperi cu doar nepuțină împură-cuvintelor, citeva rupii plăteie într-un bazar înecat de căldură, e cești e pisă în manta e frig, aproape pătina mea viață prin țina acum o sing, și prinde ce poți din căldura acestor irapatabile seri, imaginea viora a gâlfului viața pierdută de ieri.

Un clopot de sticlă

adată cu ultima măceșă am arșit în tal, culoarea, contrastul din inima mea, a ceva ce firea mai poate aprinde și o mică insensurare un clopot de sticlă pentru curajul în zănela lui clară e năi și poala în intemperiile omirii gâlfu Chespecta aburii prin lentilele fisurate, oricât veți căuta n-o să puteți și mica magie a amănuntelor, în curvinta, întimpliri și similitudin, în avur melancolic în nuna proprii și sări reci cu accidente și strid, lizuri marina și ploaie desolată, oricât mă veți căuta, și-n piliptine încetată e serii, depașire, într-un ereș doar rezolvarea vagă își va face cuib mic.

Partea de imaginație salvatoare

Ceva care mă arșiera spre nesomn. Eufonia secretă dinăuntru tău vine. Picătura de abur care va desuși partea de imaginație salvatoare. Ceva care mă petrecea încalțat spre nesomn. Un regret. O necunoscută bistafă. Un fac mic aprins de al prea țirziu în adăcia pierdută, în adăcia pierdută de mână.

Stăruie

Vasile Burungii mergea numai pe lângă gardul, căutând peșemii cei mai multe petice de umbră. Încă puțin și-avea să ajungă la capătul uliței de lângă poartă. Vorbea de unul singur și; corpul i se bălângănea caraboi în aer, spinzurat între crucele de lemn, iar vorbele i se amestecau de-a valma cu scrișturile lor. Un drum atât de lung nu mai făcuse dinainte de boala care îl înșuse la sat. Bucățile de lemn aflate sub subuoară îl făceau să se oprească din ce în ce mai des și-și trăgea suflul.

florian troscot

partea, m-a adus în stare și-am aruncat după ea cu o cruce, că nu-l mai tăcea gura. Lasă că știu eu ce vrei să spui? e greu și pentru ea de când s-a întâmplat să rămân fără pictor. Cele mai multe au rămas în spinarea ei, așa e! Da' ce, crezi că mie mi-e mai ușor?... Nimeni nu-l auzise vreodată pe Burungii spunându-i pe nume murelii sale. Lisaveta; pentru el era de-ajuns să zică „aia mea”, de parcă ar fi fost vorba de-un lucru necunoscut din gospodărie. În legătură cu apariția căruia doră să înlăture din capul locului orice îndoaie.

— „Bine, da' am auzit că...”
— „Ehei, chiar așa e hotărât! Mi-a dat necroale destule zile și apoi botoman. M-a necroat, n-o fi știut nici eu ce cine are de-a face. Și-a plecat tot așa cum a venit: singură și pe neașteptate.”
— „Vrei venit să te vadă. Odată, într-o noapte, la un sfârșit zile după ce aflatem, n-am mai putut să dau ochii în gene. Și-am plecat așa, de neamă, pe drum. M-am prezentat la voi în bădătură; pușcama mîna pe lantă. N-am găsit puterea să stau și m-am întors. Mă oprea gîndul ce-o să spună murelea aia a ta. La lume și la ce-ar fi putut ea să-lucă nici nu-mi sta gîndul.”
— „Eu te-am văzut acolo, din noaptea patului, lângă murele și fîcarea din năppie alea lungi.”

— „Așa pe poartă, dintr-o dată, m-a văzut și m-a strigat: „Vasile, Vasile!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”

— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”

— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”

— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”

— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”

— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”

— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”
— „Dă-mi un semn, că mă auzi!”

Primăvăratică

Intil îți scrie numele cu soare pe străzile zvinate, în dimineața compus din mîros proaspăt și puțin vînt, ea, împărăteasa eternului nepuțin cu mugurii cleioși cu tandre aduceri aminte atinge lin clapele marilor clipe de cînt, întîi se destăinuie, împiedă — un cristal limpede, dureros în locul inimii loculește o strună subțire, sîșieret de prezentă, în mările riuri frează viața și-n marea pădure e-o nevăzută mișcare și-n încolțirile calme și-n totul e-un val al unei tainice măl. Ota lumină ota viață, un nou început

Anamorfoză

primul cuvînt e durere tăioasă / apoi obșnuință / din ce în ce mai obșnuință. Intențiri de o clipă, rîni mici, mici, ce te face să sperii? stringi din dinți într-o lăncetă aparentă. (se plătește arti de scump.) vrafu fielor albe — pură amenințare a singurătății. nu ești tu, nu sint eu, un aboi dintr-un concert de Alessandro Marcello (fi confunză o lume-ntr-o țară) arce o clipă de panică / am fi putut reuși / ...totul se întimpla pe o terasă. vîntul răstoarnă oștiri palcuri gol. acolo unde te așteptam sprijinită de parapetul putred.

Tu, șaisprezece și trei minute

O, Tu, Grație rece a cerului, tu renunțare și tu curaj, tu teamă de mine și tu durere ciudată, suavă e clipa ce-l leagă pe noi, ce-l dezleagă, liber în lume să fie, neștut, vănuții de ierburile noastre. O, tu lumină și fulgerare din ochii lui, e, tu ris fără urmă felinorului memoiei la va lumina / la disperarea ochilor secunda gîndul nu poate ajunge. dar nu eu mă depărtez. de acea ordine ci iniminoe ai se retrage din

sandu stelian

Acuarela

Caroli, e sbrori fozilozii, incandescentii clipai cu perpeptu mișcare cu pinocepelii atîng, trîncese osesmenii coajel infiorată și scălbăniță în iluzia ei, în destinații ei ce iluminează e lăptură ce-o are cîndva în suflet.

Necint

Un strigăt rosu cade din stolul rîndănelor e, cură ne uzură răcoarea chipurilor noastre dezmembrate de buclele repezi ale așelor, de necint a înmugurii vicar la mine lotuși sonari de unde rosii și de adică de Bazch.

Vocabulele albe ale aerului

Sint un singe nou, un singe care-mi irigă visurile și clipeta care-mi cad osamenii un picături de ceard de pe țorțe meo, sint un singe nou prin valuria alba ale aerului, prin vocabulele aerului și pătrunde în emisfera moscului de primăvară ca un eliberator.

Sunet de culoare

Sunet de lumină căzînd în apă verde proaspăt, curs din pleoapa lerbii plînsa, viscul de caoma amăsonului căzînd în lumina nopții, răsucitoră și ordinatoră, verde giuit de o lumină amară de cul gîndindu-mi gizelele fibroase de copilărie.

teatru

Dorindu-și un spectacol cu priză la public, Naționalul leșean optează pentru „Jocul dragostei și-al întîmplării”, un „Marivaux pe cit de șalabil și „pretios”, pe aitt de echilibrat în oleo-dramă imbrăcîndu-l pe o minecă băina „urmărit” celor implicat prin lui. Statura suplă, mersul elegant sau de observator detasat, alura lui duplicată — imbrăcînd pe o minecă băina — de alia, pe aceea a convieștii scenice — Organ devine un personaj interesant, purtînd, ca și Mario, încălcătura parabolă. Neîfînd bine delimitate vizual, cele două planuri se confundă, se întrepătrund, constringînd actorii să prelungească înfățișarea, îndepărtînd momentele, rupînd ritmul. Demaratul este greoi, pînă cînd jocul travestiturilor celor două fete se pune în mișcare. Mihaela Arsenescu-Werner are farmec și volubilitate, înlocuind candoarea unei Silvie temătoare, prudentă cu discreția unei subrele noi presupuse sau cu capriciile unui începit de amor prin Doina Lileanu în situațiile în care vrea să pară și mai mult ceea ce nu este. Obosind public de mimarea fașoarelor unei „stăpîni”, își dezvoltă adevărate condiție, aszîndu-se pe jos, eliberîndu-și picioarele de tirania pantofilor fini. Trezindu-se în faza valetului, revolta ei onomatopicească îl trădează dorința ascunsă către parventura la care nu a putut ajunge. Emil Coseru se supune

cu destulă mobilitate tanelor unei „subrele” maniere, fiind o prezentă plăcută (cuba în leac) cu semnul distinctiv al perucii, cu prea puțin haz în chip de valet (gagul valizelor este inofensiv și lung). Detalii de comportament detașază o grupare de coșalități în timp ce Dorante-valet și Silvie-violetă își alcătuiesc pantomima capriciilor în jurul unei batiste de dantelă, dezvoltîndu-și condiția originară, celiții doi își culeg scamele imaginare de pe costum. Arhechin în travesti este o autentică prezentă comică. Travestit în stăpîn, valetul lui Petru Clabotaru intră cu stîngăcie, făcînd pîrnețe, bilbîndu-se lui. Făcînd efortul să epateze, gafele lui se tîm lanț în eșuviul de vitalitate. Actor de mare mobilitate, Clabotaru inventează, sara, rîde, se intristează, nu se teme de ridicol. Gagurile sint lăstate pe seama mobilității, a spontaneității actorului, unora fiind prea gălăzite, altele prea subțiri. Mersul în lăncetă e atîntentor și nu produce decât zgomot. Dacă regia ar fi fost consecventă pe linia arstăstului unui joc al nuanțelor de finețe psihologice, spectacolul de debut nu ar fi depășit nivelul comun. Încrederea unei caracterizări a personajelor și prin relații lor cu obiectele aduce câteva tresăriri de idei, unora nefinalizate, altele banalizate de sublinieri ostentive.

La limita dintre vis și realitate, lizura apropierea ideilor se destramă prin focul de armă al lui Mario, purtînd personajele „treacătoare” în fubiri în planul îndepărtat al memoriei, trezînd spectatorul la viață.

Nicoleta Gherghel

Contemporaneitatea lui Rostand

Teatrul de copii și tineret „Ion Creanga” are în acest moment în repertoriul „copiilor” următoarele piese: Cenușăreasa, Pinocchio, Uite-I nu e, Alibă ca Zăpada, Făturlatul, Vărfîșorul din Oz, toate tratate într-o manieră amuzantă și gîndușă ce încîntă tineretii din clasa primare și educă elevii ce încă nu au trecut prin școlile primare trepte liceale. În ce privește conjuncția „și”, după care urmează cu drepturi egale, s-ar zice, conform regulilor gramaticale, substanțivul „tineret”. Iururile se cam schimbă. Singura piesă conform tineret persoanele situabile conform tradiției, dar și după unele păreri psihologice și medicale, între 15 și 38 de ani sau după mulți este Făturlatul și forțe de curînd. Romanșii, pleasă de debut lui Edmund Rostand. Disproporția e evidentă și se ascutea de a mai pune întrebări retorice, ce se deduc firec din enumerările de singur teatrul de copii și tineret din România să-i întăreze conștința. Sau să și-o descopere.

Romanșii e o lucrare moralizatoare, oarecum asemănătoare cu un text glumet scriid cîndva de publicist G. Ranetti (evident epigon). Tot tineretul călăuzit de verzi e peretii și amurii vizualiză duna aventurii iluzorii ale epocii pre-belle-epoque; tați lor, priociput grădinarci, dorose să-și unească parcelele de răsaduri și copii. Tinerii se căsătoresc pînă la urmă, descoperînd că lumea e toată vrăjmasă și că numai primite zarzavaturile părintești reunite a bine, ceea ce aduce și morală mult așteptată. Restituția Romanșilor e făcută de Alexandru Lazăr și Boris Petroff după o mai veche traducere de M. Dem. Rădulecu. Prin comparație cu originalul, versiunea jucată la „Ion Creanga” este în bună măsură o re-acriere. Dar adaptarea „Lazăr și Petroff” nu este restituție, o hermeneutică, cum ne-am fi așteptat, ci re-productivă. Nu în limba epocii (care e singurul lucru modern în această adaptare) ci în spiritul ei. O „adaptare” cu caracter arheologic, ce să spunem așa, ce conservă mai ales moralismul și facilitățile unei intrizi de turnură vovdevilească.

Nic Mandrînd montarea regizorului Emil Mandrînd nu se poate vorbi de hermeneutică, de citirea modernizatoare a unei comedii recunoscută ca stare încă de pe vremea primei re-reprezentări. Că pe scenă apar conflicte rezolvate prin inviteri de karate, că vestimintele erolor de la 1894 pot fi rezolvate azi pe boulevard, e o chestiune exterioară, a vorba de modă, nu de modern. Spectacolul vorbind, pleasă e tratată bătînicul. Nu i se poate

florentin palaghia

A început ploaia grozavă, roua luminii cind ne cheamă, Zăcînire lacrimii, suavă,

Doar ea steacără-ntră vitralii cădura trupului cu doli și treacă-totul altărilor...

Poză la minut

Un prieten de dincolo de naștere mă invită să fotografiez cu ai treilea ochi: „Luce, stăpîne - imi zice - pui echin în piept, apăși pe imagine și deodată îți se va părea veșnic.

Atunci mă apropii de el și mă transform în fotografie. Mi-am regăsit astfel regretații frați încă în viață...

Umbră miinii renaște darința miraculoaselor urme

tainute de scurgerea nopții cind tu mă îmbînștești cu atingerea

Dor

Nu știam nimic din tacla nici de viață nici de moarte, eram blindă viată.

Azi cabor să plîng nimicul, coco, darul, cerul, spicul, nevăzutul, ploaia, frigul...

Oglindă cu vinători

Deodată cu părul despletit și piele albă, Vinători straniu cu alergat-o prin cetate ochilor; am invitat-o cu pleoapele.

Acum semăn cu ea. Intind minile, o aud respirîndu-mă.

Vama cercului

Citi voi stăpîni cercul miraculos subțindu-și trupul ca petrece într-o respirație a ochiului, spaima prelungă și rece!

Aproape de zorii zorilor cind spînzurați de vama nașterii vom cădea lumea camorilor fără drum de întoarcere,

in inversul hotarului așteptînd acea vamă - acea viață, larba pămîntului respirînd din adînc, uriașă.

Vamă cuminte

Ovalul buzel de doamnă și ochii ei de adîncăoară toamnă-n priviri venin de toamnă.

Un vameș din odihna verii răspunde strigătelui ierbil in ceasul hărăzîi tăcerii.

marius c. nica

Tulburarea secunde

Lui Mihai Eminescu

N-am tulburat secunda niciodată lingă teul sînt și stelar, doar verbul meu rostea universul prin cora Tu existai tular.

N-am tulburat ninsoarea niciodată cind pădurea striga anotimpul doar sîrului amăzîi înveca primăvara sub menta nopții încercînd Olimpul.

N-am tulburat secunda niciodată peată și zămisla nămurie - înnoptam rîndindu-li poemul, din necuprinsa-ți zidire.

Anatomia luminii

Se-od din nou cercul cutreierîndu-mi trupul, in urma lor lăzindu-ți arhitecturi de rouă

Rămîne-va in urmă, îmbălsămîndu-mi chipul doar arpa ce teia vocala pe din două...

Oracol

Rădăcea fără pleoape lumina, razele virstei împleteau diademe intr-un joc nestîrșit,

Oracol

Încă era ierbil in urcă țarina spre cranul zilei ca pe un gînd in marmura păpădiei

Cuvinte între cuvinte

Vreau toate ploaia să le-ascult N-aș strivi a lor culoare M-aș insera atîl de mult Nu mi-aș mai da de hotere

Vreau brazdale să le măsor Sorpele mai guse-mi talpa N-aș încăpea in nici-un dor Din fulgere mi-aș lua opa

Puncte de sprijin

Imi sprijin auzul De numele tău Privirea, de-un cîrș înflorit Și zămin Primăvară...

Gîndul mi-l sprijin Pe gînd Să-mi rămînă Încordarea inimii Dreaptă.

Farmecul operetei

La Teatrul Liric din Constanta - o nouă producție - „My fair lady” de Love in regia binecunoscutului actor Ion Caramitru, a cărui personalitate artistică și-a spus cuvîntul și în această mai nouă producție, cu originalitatea și forța talentului cel caracterizează.

De la primelile acorduri ale uverturii pînă la cortina finală, spectacolul se dezvoltă într-o perpetuă mișcare plină de vervă și spontaneitate. Cele două lumi atît de diferite - cea a periferiei londoneze și cea a înaltei aristocrații - sînt conturate în detalii lor specifice cu umor și rafinată inteligență. Expresivitatea stilistică a celor simpli este completată de mișcare degajată, de o curciozitate naturală și de altă parte „high-life”-ul este înzestrat prin relieful aspectului artificial, pretios și lăptos de trăiri reale, elemente concretizate prin vorbirea afectată, o dicție exagerată și prin rigiditatea mișcărilor reduse pînă la schematicitate.

Dacă scenele din piață sînt înalte permanent de baletul (bine realizat de Fănică Lupu) sugestiv al florărilor, măturoșilor, vizitatorilor, care aduc în scenă măști, butoaie, coșuri cu flori ce dau farmec și culoare caracterizînd o lume, cele ce se des-

ășoară la Ascot sau la bal aduc în prim-plan imagini statice, subliniate și prin folosirea stop-cadrelor, flash-uri contrastînd cu fluiditatea scenelor din stradă.

Fiecare personaj reprezintă prototipurile unor pătri sociale; metamorfoza personajului principal se produce firesc, încadrîndu-se perfect în evoluția acțiunii. Eliza - curciozitate prin farmec, frumusețe, sinceritate și talent în interpretarea Florenței Marinescu - este cu adevărat înfrășărea care vorbește într-un jargon pitoresc, pentru ca, trecînd sub ochii spectatorilor prin toate fazele de „modelare”, să devină cu adevărat o înclintătoare lady. Higgins, în interpretarea lui Vasile Pașcali, este profesorul obședat de munca lui, puțin tipic, puțin absurd, dar sincer convins în ceea ce face, ușor naval chiar în raporturile sale cu Eliza; Pickering - Constantin Acșinte - este prototipul anglezului „de lume” manierat, inteligent, amabil și bonom; un Donatîle convins și veridic (tineri poate puțin garbat) realizează Anghel Stoian - un om liber, fără prejudecăți, care se vede avizînd într-o lume ce îi răpăste tocmal această libertate, obligîndu-l să se încadreze moralei

burgheze pe care o detestă. D-na Higgins (Ileana Ploșcaru), Fredi (Radu Popescu) și chiar d-na Pearce (Valentina Bucur) aduc în scenă trăstături specifice categoriilor sociale, cu mentalitatea și comportamentul respectiv.

Un personal epizodic traversează întreaga acțiune, ducîndu cu diacritice, dar sugestiv momentele evoluției Elizei; acești pusti ai străzii își amintesc permanent condiția umilă de la care a pornit și pe care nu o va renega niciodată.

Regizorul Ion Caramitru a reușit nu numai realizarea unui spectacol strălucitor, bine condus pe coordonatele unui veritabil „musical”, dar și performanța de a înlocui convenționalismul cu jocul de scenă alert, dezvoltat la care interpretul au aderat cu o plăcere nedivulată. Talentul actoricesc al solistului de operă a fost astfel scos la lumină și pus în valoare, constituind o experiență cu consecințe benefice în viitor.

Scenografia funcțională și ingenioasă, cu decoruri ce se schimbă „la scenă deschisă” și costumele adecvat concepute intr-un original joc de culori sînt realizate de Dolna Levintă.

La punctul dirijoral Gheorghe Stancu, care a coordonat cu precizie evoluția orchestrei și a ansamblului vocal, corul s-a dovedit în înaltă măsură a fost astfel scos la lumină și pus în valoare, constituind o experiență cu consecințe benefice în viitor.

Teatrul Liric din Constanta a înscris prin spectacolul „My fair lady” în regia lui Ion Caramitru (asistent de regie Constantin Acșinte) un moment de referință în activitatea sa, mult aplaudat de public.

Anca Florea

În înfiora glasul ei, felul în care înalțea fără grabă cuvintele. Stătea cu urechile la pîndă, iar cînd cineva începea să lătre din cine-știe-ce motiv, lui i se părea de fiecare dată că recunoaște pașii lui Nae postășul, venit la poartă să aducă o scrisoare din partea lui Anghel, fi-său, militar în termen, gata să fie lăsat la vatră.

Cînd intrară în camera cu perdelele frase pe jumătate, să țină răcoare, Zina și Strimboacă îi găsră pe cei doi rîzînd de la rîsoneau falcile, pe cînd Burungilă își dădea silința să-l țină pe după umeri pe Zamfir, iar cu cealaltă încercînd să-l pună în gură o țigară deja aprinsă. Si-ar fi reușit fără îndoielă dacă una din cifre n-ar fi alunecat de-a lungul marginii patului și nu l-ar fi frînt-o, bîgînd-o direct sub pat.

— Un fum, Zina — tată, numai atît! i zise parcă rugîndu-se Zamfir, cu un glas răscolat brusc de-o veselie fără margini, cînd băgă de seamă că amîndouă femeile rămăseseră încercînd dîncolo de pat, în cîteva zile. Anghel o să fie acasă, iar pentru mine sînt că mai e nițică atîa pe moșoru' ăla care se tot atîngea intruna. Așa că mi-am cam luat din arță! Trase un fum adînc în piept, apoi se lăsă lovit de-o muțenie inexplicabilă, timp în care privi cu gîndurile duse departe, la formele care se intrupau și se risipeau în luteală din funiile de fum slobozite chiar de el în aerul liniștit al încăperii.

— Zamfire, Vasile... vedeti că noi două o să plecăm să aducem cîte un sac de iarbă din Dealul Vîltor, aparea Strimboacă în țîndări tăcerea care îi acoperise pe toți pe neobservate. De-acu-naltele trebuie să vină și lîncea de la trerater, că doar n-o pune de mămăligă acolo! Vasile, să-i spu că dacă vin ratele-ale ale mele de la girilă, să le deschidă poarta, să nu le lase să bînănește pe drum, c-o să mi le calcă vreau să-liau cu bicicleta.

Ajunseseră amîndouă pe prispă, și Strimboacă zise peste umăr, mai mult scîptîc: — La ascultă, Zina! De cînd am ieșit la poartă mă tot țin să te-ntrub... Uite că acu' iar imi veni în minte și nu mai vreau să uit! Cine era, fa, ăla de oprișe camionu' în poarta voastră azi dimineață?

— Cine să fie, tată Mitranu. ? Unu' din ăia de-au venit la campania grîului, nici nu știu cum îl cheamă. Mi-a cerut o căldare de apă să pună la motor, zise pe nerăsuflata Zina, întoarcerea spatele și se depărță cu luteală spre fundul curții, cu o străclînă de mîini înmușat, pentru puț într-o mină, în timp ce cu cealaltă străduia zadarnic să steargă roșeața care îi năvălise în obraji.

— Ehe, ce ț-e și cu bătrînețea asta! bom-bănea ca de una singură Strimboacă. Si uite ce-neamă să n-ai curaj! să mai pu că altă dată hază pe ochi! Vezi că din alea de din de' și din alea ce ț se par a fi... Dar... lasă, ehoră! e brusă glasul cînd o văzu pe Zina aproape, avem timp berechet să tălăntum pe drum. Să nu uită să-mi dai peste gard un ciurel de mîlai, așa cum am vorbit, și încă două boline din alea, că parcă vîd că la naapte iar mă i-a doru' de mîșe. Acultă, Zina, c-am trecut la viața mea prin multe: nu e bine să ție lînce de toate astea! Si-ai să vezi că n-o să rămîn eu datoare în fața ta!

În urmă cu două săptămîni, de de dimineață, în poarta lui Zamfir llin peșetea un cînd de muleri. Dintre ele, vreo două-trei strigau de mama focului, care mai de care: — Hai, Ilino, mîșcă-te mai repede, c-o să ne-apuce noaptea! I îndemna una.

Haidă-de, că doar nu te-ni gîti pentru nuntă! Completa cu promptitudine o alta. Ilino a aprînt dinapre grădînă, cu o furcă în mîni și le-a făcut niște semne nedestăbule. Fiecare cu ofu din suflet, a gîndit ea în timp ce se îndrepta cu pași mărunți spre poartă. Și dintr-o dată s-a hotărît: în locul ei, o s-o trimită cîmp pe Zina. Se strînsese o albă mormăntă în noaptea, și nu se cădea unei tinere să spele rufe de-ale acorului, atîta timp cît mai are cine, i-a venit în minte.

În dimineața aceea, Zina se trăsese cu o volocle nemăsurată în suflet. Ajunsa la marginea lanului de mîlai, s-a ocolit fără voie și-a sîrșit din pleoape, amăzîi de valurile care i se spărgeau unul după altul la picioare, dar care, ca prin farmec, se retrăgeau tot altele, pînă la hotarul rotund și jucăuș al orizontului. A înaintat cîteva pași în lan și-a rupt spic cu spic, pe-ales, un mîncuș și-a rețes abia mai putea să-l țină în mîni. A adăugat și vreo șapte-opt maci. Zăbateră lîncă a grîului, care parcă îi pipăia pulpele ca niște arși ugoare, îi dădea fiori. Ar fi vrut să împletească o cunună, așa cum făcuse altădată, cînd era numai de-o șchioapă. N-a apucat să înceapă; parcă dintrodată s-a trezit dintr-un vis și și-a dat seama că se află cîtuși înconjurată de-o țîșie omenii, și că se-asteaptă să se dea semnalul.

Ar mai fi trebuit să treacă vreau ceas pînă să se ridice soarele cu putere. Numai atunci se putea intra în lan cu combinele. Era nevoia însă neapărat să fie țiate niște „drumuri”. Drumurile? Niște țîșii în lanul de grîu, de lățimea unei combine, creite la marginea lanului, din locul de unde avea să înceapă lucrul. Nu era mare scofală!

Zina s-a repezit și-a fost printre primele care au apucat o seceră dintre cele aduse de cel mai bătrîn. Mîinile i se mîgău cu repeziciune. Chioada la capul locului o luară cu o postată bună înaintea femeilor care se nimerise să i se așeze în stînga și-n dreapta. Era fermecată de foșnetul spicelor, se minuna parcă atunci pentru prima oară de supușenia cu care i se culcau efle, rînd pe rînd, la încheietura brațului atîng, pînă ce se strîngea un braț în jurul ei.

Cum gîndurile își luaseră zborul unul cîte unul, pe nesimțite, departe, iar în auz i se înfiripa tot mai puternic cîntecul păsărilor cîmpului, Zina nu avea cum să mai audă că e strigată de celelalte femei rămase în spate, s-o lase mai moale, atunci dîntîi rezi al secerii sau născut pe furig un deget pînă la A. A dat un țîpăt abia auzit; nu s-a speriat și-a secerat mai departe. Ceva mai țîrziu, cînd singele curcea la fel de repede din tăietură, odată a simțit că se-nvîrte tot cîmpul cu ea, din ce în ce mai repede, ca și cum s-ar fi găsit într-o țîlchombă uriașă.

Si-a revenit mai țîrziu, cînd glasurile oamenilor amestecate cu zgomotul de motoare înundaseră cîmpul. Degetul rănit, amorțit, îl întrezări prin căpătura pleoapelor înfăgurat într-un

plastică

O inițiativă

Sub egida Comitetului pentru cultură și educație socialistă al Municipiului București, zilele acestea am fost marorzi unei manifestări expoziționale cu un caracter înalt. Un grup de artiști, profesioniști și amatori, cunoscuți îndobîzita publicului grație prezentei lor sistematice pe la stînzele artistice, cu și ale unor artiști de artă din alte orăse ale țării, au convins inițiativa unei conferințe profesionale cu un statut aparte: cînelul plastic. Așa — și, surprinzător, Petru Comarnescu, ce reunește într-un prim nucleu de inițiativă, un umăr de țî de artiști din București, Rîbio, Tulcea, Cluj, Ilmbovia, caracterizat în primul rînd prin palmaris artistic recunoscut (majoritatea sînt laureați ai Festivalului național „Cîntarea României”) și prin-o conduită profesională generatoare de permanență și vii amulții creatoare. Inițiativa acestor entuziaști crezatori de frumusețe are meritul de a împune, într-o manieră foarte simplă și explicită, un alt mod de a dialoga, pe de o parte, în interiorul țării de preocupări și interese artistice și, pe de altă parte, de a stabili un contact nemijlocit și plîrviuoc cu o foarte largă categorie de cititori.

Expozițiile de la Galeria de artă ale Municipiului nu se vrea decît o trecere în revistă, o țesire la rampă, mai exact spus, a grupului inițiator. De aici, varietatea aproape deconcertantă a stilurilor, proximitatea exprimărilor plastice, aerul de eterogenitate al desfășurării lucrărilor pe stînze. Pentru

petie de stambă colorată, rupt la razelele dîntro-poală. Fusesse așezată de cîteva femei pe un braț de iarbă, la umbra unui camion, mai la marginea.

Cu intuiția care caracterizează orice suflet feminin, pe dată a simțit că de-ălturi e prietă, într-o neclintire un pic stranie, de doi ochi mari, negri, adînci, în a căror apă lîmpede a alunecat brusc, fără voie.

— Ești cel puțin dughmănoasă pe propriile mîini! i s-au răscolit în urechi vorbele aceluia bălăndru necunoscut, urcat cu piciorarele pe-o roată de camion, în care i se adundau pe rînd pantofii prăfuiți. Într-un zăcînt, Zina și-a tras fusta peste rotundul genunchilor și-a dat să se ridice. La jumătate, au aprît-o vorbele lui pline de hotărîre, dar ocrotitoare: — Să nu pleci! Trebuie să punem pansament și spirit. Andrei mi-a numele, și mă țin de vreo trei ani de covrigu' masinii de-ălturi. Să nu mi-l spu pe-al tău; poate că-l știu, și chiar de nu l-ăș ști, l-ăș ghici repede!

Zina a închis fără să vrea cîteva clipe ochii, parcă aducîndu-și aminte de ameteala care o cuprinsese mai devreme în lan. — Ohoo, n-am văzut o palmă cu sau lînc niciodată! se minuna Andrei ceva mai țîrziu, în timp ce-i înfășura cu pansament degetul rînit. Dacă e așa cum se spune aici, de noroc n-ar trebui să te valp niciodată... lînce vietii — lungă... și cîi de curînd te asteptă o răscruce importantă de drumuri.

Auzîndu-l spusese, pe fața Zinei înfiori înediat un zămbet. Era gata să-i dea ochii că nu crede o lată din tot ce-i spusese, și că

prea puțin îi pasă de toate vorbele alea, cînd ea stie mai bine ca oricine ce e și ce nu e, dar o forță tainică i se opuse cu hotărîre.

Andrei terminase și se pomeni că își plîmbă pe lîndetele degetele asprite de muncă peste fiecare lînce din palma deschisă care se odihnea cîmînte într-ale lui. Deodată un fior prelung o străbătui pe Zina. Își smulse cu neabuzîtu dughmănie țîlpile din locul acela unde i se părea că stătuse o durată greu de apreciat; și n-avea rost să mai zăbovească o clipă în plus. De-aceea rost o țînu tot într-o fugă pînă ce ajunse la cîrdu de femei de la combine.

În noaptea de după prima zi de seceris, Zina nu a putut să dea ochii în gene. Obosela îi rămăsesse întregă în oase, doar ridicase toată ziua la sacl, dar somnul nu i se lipise de pleoapă. Nu găsea puterea să alunge din minte ochii ăia noștri și vorbele cu privire la lîncele din palmă. S-a dus de trei ori la fîntînă să arunce cîte un pumn de apă peste obraji. Degeaba. A doua zi s-a invitat născut prin curte, fără nici un rost. După prînz, cînd s-a pomenit strî-

muzică

ce miniatură Antoniei Pintea imaginează, într-o factură grotescă sau barocă, lumea ca teatru. Revenind la pictură, pe lîngă cel amintit la început trebuie să remarcăm și două lucruri: acuratețea ale lui Căcioroi Cionanu, Hristușu și alții și consistența cromatică a pinzelor lui Paul Tudor, Paul Tudor, Oprea Olteneșu (autoul unor peisaje) și în special, în ceea ce privește de scva și culoarea patristică-liturgică a tînturilor dimbovitene, Natalia Toșan, Claudia Șerban, Romeo Cosmovic, Carmen Rodeanu, Mircea Andrei Constantin (într-o evidentă schimbare de paletă tonală) și mai cunoscut în planul construcției plastice) și Costel Rogatu, cunoscut prin compozițiile sale de ampu suflet egic. Hristușu, vizibil de perfecțiune a tehnicii, se distinge în preșeția lui Mircea Tălian, după cum încărcate de poezia culorii și de o suavă încă meditație sînt lucrările semnate de Luiza Bădescu, Maria Dumitrescu, Lucia Vasilescu și Nicolae Ambrozie, acesta din urmă avînd certe calități de colorist în maniera unor iluștri peneluri din perioada interbelică. Această generoasă inițiativă, așezată sub patronajul spiritului al remarcabilului descoperitor de talente și propagator al valorilor artistice autentice care a fost Petru Comarnescu, va fi amplificată, în sensul unei difuziuni culturale și mai cuprinzătoare, prin înțelegerea și susținerea publică sînt programate în altele unor case de cultură de pe marile platforme industriale bucureștene. Fiește, asemenea inițiativă, cu condiția de a răspunde temperaturii entuziasmului și exigențelor artistice pe care și le-a asumă din start acest valoros și prodigios grup de creatori.

Corneliu Antim

ÎNȚILNIRILE «LUCEAFĂRULUI»

BRASOV

Formula ceneclurilor

S-a conturat, se conturează tot mai distinct, și cu trimiteri semnificative spre știința culturală a Brașovului, un ceneclu care a înalțat înaltă abia în toamna anului trecut dar care, prin activitatea membrilor săi (talentați și pasionați) pentru cultură, poartă pe deplin un caracter literar și publicistic care îl singularizează. Este vorba de ceneclul Consiliului Județean al Sindicatelor „George Barițiu”, factor stimulator pentru celelalte cenecluri din municipiul Brașov, căci, într-un anume fel, el, acest ceneclu, s-a născut din dorința de a le reuni în partea lor cea mai reprezentativă. Revista Astra și ziarul Drum nou participă de asemenea la bucuria ceneclului care se întrunește bi lunar, dezbate creațiile celor care îl compun dar face și operă de informare culturală prin eseuri, articole critice, încercări de studiu asupra literaturii române contemporane. Am participat la două din întâlnirile sale și sentimentul acesta a fost: că la Brașov există la ora actuală atenție față de literatură în măsură să confere orașului o importanță literară ce puțin egală cu a altor centre culturale din țară. Argumentele sînt evidente și ele stau la îndemîna oricui urmărește peisajul publicistic și editorial. Gheorghe Crăciun, Doru Munteanu, Alexandru Mușina, A. I. Brumaru, Ion Iltu, Eduard Huidan, Ermil Radulescu, sînt nume deja consacrate. Urmează Dan Iorga, Ileana Gaftan, Liana Viorel, Liviu Comșa, Vasile Goga, Ioana Suciu care sînt prezenți de mult și de multe ori în atenția cititorilor; unii dintre ei au trecut pragul debutului, alții sînt pregătiți să-l treacă, își conturează o fizionomie literară și se așteaptă pe drumul unor certe disponibilități. Nu de mult a avut loc o întâlnire Luceafărul-Astra pe tema valorificării moștenirii operei eminesciene și programele pe care cele două publicații le urmează în acest sens. Au vorbit în fața publicului, a membrilor ceneclului, Daniel Drăgan și Mihail Ungheanu, au citit din creațiile lor poezii invitate. Interesantă a fost intervenția lui Ion Iltu despre relațiile marelui poet cu Brașovul, nu mișcarea culturală a momentului respectiv și eșecurile acestuia în creația sa de început. Ceea ce merită subliniat este faptul că asemenea întâlnirilor pot conduce, în buna lor ambianță culturală, spre zone de interes mai larg care privesc climatul și idelle literare, atitudinea critică, circulația valorilor, temele asupra cărora se exercită spiritul creator. Brașovul beneficiază, în acest sens, de o imensă tradiție, iar formula ceneclurilor care să perpetueze la seara actualității și să dea un nou curs și a nouă amplitudine se poate dovedi mai mult decît benefică.

Dincolo de ceneclul de care vorbim și cărui l-am încercat această mică schiță de profil există încă și ceneclurile literare din întreprinderi și instituții, mai există un ceneclu al ceneclurilor care, într-o bună experiență, argumentează asupra a ceea ce am putea numi iubirea de literatură, spiritul sensibil, simplitatea și frumusețea gestului mai mult decît moral prin care, cel ce scrie, se apleacă asupra sufletului său și al lumii, punind o floare de cuvîni scula unde gîndul încează să explice și să spună ceva. Citarea din creațiile acestora le dăm azi chipul literel tipărite în pagina de față.

A.I. Zăinescu

Rădăcini

Nu trebuia să la cauză coborînd la negura timpului, la porți în ține, ca pe un miracol, de la născut pînă la trecerea în neființă; sînt lumina, dragoste, bucurie, durere, strigăți și cîntec, sînt, dacă ești, folosit un termen și acestui apogeu final de veac, centrata la de siguranță. Seacă lor dulce-amară constituie combustia trecerii, cu fruntea sus, demă și drept, și nu cu capul plecat subit nu-l tăie, prin fulgerarea, unică și irepetabilă, care este viața ta, în curgerea seziștii și timpului.

Am așternut aceste cuvinte, intrupate din alunecarea unei lacrimi, într-o dimineață cu fulgi căzuți și dăruindu-le ceea ce la ora sîmbă carnelului, în timp ce asistam la o ceremonie de depunere de coroane la unul din muzeumele aflate la marginea orașului, în Barloameu, pe locul unde, în primul război mondial, a avut loc un „carnagiu” în sensul cel mai propriu, mai crud și mai civic al cuvîntului pe care limba română a refuzat să-l creeze, imprimându-l. Copii frumoși și tineri soldați vegheau solemn sonul celor căzuți și gîndul a alunecat, fără voie, spre propria-mi copilărie, marcată de acest Cîntec al Eroilor Monumentului principal, dintr-o piatră cernită parcă și străjuită de o acvilă măiestrușoasă, cu inscripțiile de pe cele patru fețe pe care, încă din vremea Abecedarului, la învățasem „pe deasupra” — „Patria recunoșcătoare scumpulor săi Fii. Nu vărați lacrimi pe mormintele Eroilor ci mai degrabă adăugați în cîntec așa ca falma numelui lor să rămîin un ecou în legenda neamurilor”. Recunoștința eternă Marilor Eroii căzuți pentru

întregirea Neamului”. „Eroii au fost, eroii sînt încă! Si-ori fi în Neamul Românesc! Căci rușii sînt ca din țara stîncă! Români originde creșt” și „Aici adăinesc Ofiterii și Soldații Eroii din Rgt. de Infanț. E. 15, 2, 10, 21, 24, 45, 51, 35, 46 Căzuți pentru Patrie” — și cîteva din pietrele simple de pe morminte, cu litera și cifrele celor ce s-au jertfit, aproape șters. Au fost ani în care nu am avut voie să vorbim despre acei Eroii, dintr-un cîmînt al soldaților necunoscuți, săi însă ȘTIAM, de la părinți, și lingă pietre apărea mereu flori, apoi îngrîșirea lui a trecut oficial în sarcina noastră și într-un decembrie cu zăpezi bogate, la Școala de ofiteri a armatei noastre s-au găsit ale „Tricolorului”, apoi...

Pentru mine acel loc s-a identificat intr-o dimensiune cu numele soldatului Ion C. Huidan, tatăl necunoscut de tatăl meu, plecat din Leorda-Moira și dispărut pe urzilei front al luptei pentru întregirea Neamului, aceluși cîntec și într-un decembrie cu zăpezi bogate, la Școala de ofiteri a armatei noastre s-au găsit ale „Tricolorului”, apoi...

La cea de dimineață, cu zăpada coborînd dinăpre culmile Petrei Crăciun, am așternut, încă o dată, rădăcinile din țara, cele imposibile de scris, cuprinsă, legătură trăsîndu-se cu Pămîntul Patriei pentru care sînt o jertfă nu este de ajuns.

Eduard Huidan

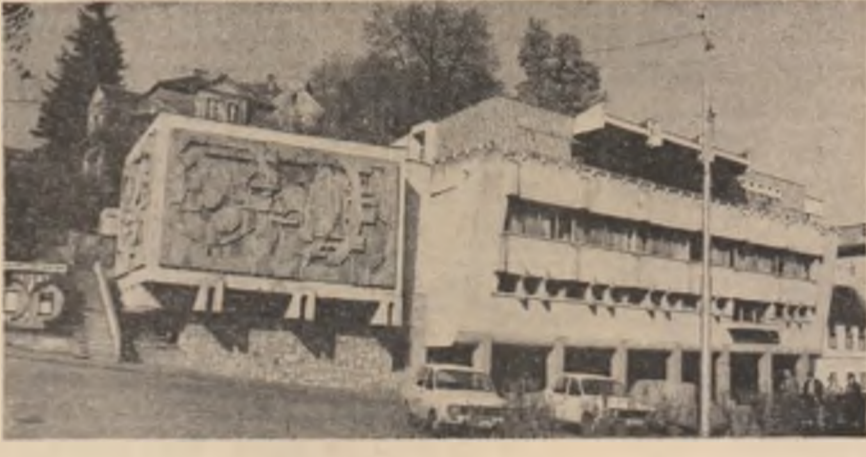
Într-o zi cu mult soare

S-trada era aproape pustie. O strădă de cartier liniștit animată doar în orele de dimineață sau după-amiază cînd oamenii plecau ori veneau de la lucru.

Cu miințele adine înfundate în bucurările pantalonilor, Rom pășea agale urmărindu-și umbra așternută pe trotuar. Chestia asta cu urmărirea umbrei proprii era una din plăcerile lui. Cîteodată, cînd avea chef, încerca să-și strecoare umbra prin magaziile sau, căutînd aglomerările, intra în forfota să-și privească picioarele străine care-i călcău umbra. Cînd zimbea în astfel de situații, Rom se bucura că nimeni nu-l poate prinde zimbul, nicidecum sensul ori cauza acestuia. De data asta n-avea chef să-și repete jocurile vechi. Continua să pășească agale pe trotuar urmărindu-și umbra rînd observă alături de ea o alta. Rom lăcă cele două umbre să pășească împreună, așteptînd doar momentul cînd cealaltă avea s-o depășească pe a lui. Dar acest lucru nu se petrecea și după cîteva zeci de pași umbra lui Rom începu să des-șească de nerăbdare în cercință s-o la înainte celeilalte, fu zăpăcit imediat. Încercînd să se deplaseze spre stînga se văzu urmată. Rom încetîni umbra dar lină

a lui rămase și cealaltă. Treaba asta începu să-l enerveze cu adevărat. Încă nu reușise să privească chipul umbrei de lină și și-și era ciudă că nu făcuse asta de la început. Într-un mod straniu se părea că umbra vecină avea același sentiment. Există parcă un canal nevăzut prin care umbrele-și transmitau curiozitatea, enervarea, supărările sau îndepărtările. Pe neașteptate, Rom începu să se teamă că cealaltă umbră va dispare de lină a lui și asta era singurul lucru pe care nu-l mai dorea. Deodată, simp cum și cealaltă umbră se neliniștește. Apoi cele două dispărură brusc înghițite de o altă, nemisată, ce acoperea o bună bucată de trotuar. Rom și fata care pășea puțin mai în urma lui, rămîneră descumpanți și derutați de distanța așit de brusc a umbrelor pe care și le purtasera pînă atunci la întimplare. Ca la o comandă se răsuieră în același moment unul spre celălalt. Rom privi ochii și chipul fetei care zimbea și din acel moment amîndoi înțeleseră că, de atunci înainte, niciunul din ei nu avea să-și mai pese de cine care le vor călca, întimplător sau nu, umbrele.

Petre Popovici

Manole, Manole

Se făcea că Ana l-a zidit pe Manole într-un ochi de cîmăie cu pîntecul sut, Zidul creștea din grîu ce a lonce și Manole avea cătușa de lut.

Se făcea că Ana l-a zidit pe Manole într-o pasăre albă cu fața spre nari, Zidul creștea ca un viscol de eripi și Manole avea cătușa de flori.

Se făcea că Ana l-a zidit pe Manole într-un tipoi prelung de Maică bătrînă, Zidul creștea orbitor, către stele și Manole avea lacrimi la mină.

Se făcea că Ana l-a zidit pe Manole în inima ei Preschimbăto-nă fîntînă.

Țărni

Ea dansa înecă, Necunoscuta din toata iubirile, de la toata noaptea, de la toata amonunție posibilă, crudă ca a felină în ierburii, vaporoasă ca a picătură de rouă, mereu îndrăgostită, mereu încercîndă și trecătoare, mereu întîrînd la o întîlnire pe care nu i-am dat-o niciodată.

E ora

S-a sport clepsidra, vinul ocru curge, din vise putrezite aprind locuri și mă escund în părșite docuri, un mire alb, călora, bate ceata și calul inspușat imi mușcă țoța, șoptit, ceva mă strigă din mesteceni, e ora despărțirii se-nleaga.

Dan Iorga

Fuga

Unde fug eu de vin în galop în urmă cîi albi și nu pot să-i opresc căci vin după mine ca o mulțime fără ochi și urechi; Numai mișcare sînt. Cu capul întors unde fug De parcă i-aș chemo eu — cîii albi — și înfocați ca-mi stormă urma de parcă eu aș fugi după ei. Și nimeni nu vine din față să-mi zică ce o să mai fie și cit moi e pină la capăt, un cîmp de flori sau zăpadă un cîmp de flori sau zăpadă

Strigăt de piatră

Nu te teme imi zise el. Noaptea e bună și nu-ți curge-n suflet căci el e plin de lacrimi. Du-te înainte și nu te gîndi la nici o hartă și dacă, e posibil schimbă-ți capul cu o învîmăgălă de miini în care numai singele decida. Nu te teme — du-te! Femelle-s de lemn și case pe același măr culcate. Putea ce o calci a de verde și tu ești ca o vesle. Nu, eu sînt o piatră! Dacă mă duc mai departe mă voi lungi și mă voi sparge-n țire de nisip.

Ioan Ganga

Ciutura

Da acum imi e frig foarte Da acum imi a trecută Steaua ce-mi năștea o noaptea Printr-un gînd roștîu. Și-l mută.

Iar pe eripa ei dusă Șarpe de argint se-agață Ca a ardere lehușă Refuzîndu-și încă o rază.

Și de gînduri și de margini Adumbrită-mi e uitarea Pe-nțeleșul tău...

(imagini ne-mpăcîndu-se cu zoroal).

Semn al meu

Asemănarea zilei cu apa curgătoare prin gînd ca steaua trecută-n alte tărîmuri odată cu noaptea, cu neaua...

Altă asemănare n-am fost făcut încă de atîta lumină înveselită de cîntec rotat și înțeleaptă-ți rădăcină.

Atîta m-am numărat. Semn al meu De la mina la mine, Tracut pînă la capătul neînțeleș dăruit unui alt început.

Ioan Suciu

Tablou

De cînd respirăm mai greu, printre explozii și alge, visul fără soare al capacilor s-a transformat într-un suris îndepărtat: așteptarea cocorilor ne-a lăsat fără anotimpuri...

Unde, se naște cîntecul de negore a liniștei.

Din Florian

Anotimpul dragostei

ești ca e ninsoare, continuă chemare, cînd mă atingi, tot corpul mă doare între noi rămîne un pas de copil,

ești ca o ninsoare, continuă chemare, te ascunzi în ceață și te seara că lumina de zăpadă noi e singele lumii,

ești ca o ninsoare peste copaci, peste timpuri și peste secrete, peste puterea tăcerii, peste perle,

cad fulgii deasupra mea, și apă tunele și drumuri — eu am reușit să ning mai demult: viața mea e ninsoarea de fumuri!

Jozsa Attila

Și fluturii

Și fluturii au inimi, nu-l oșă! Și fluturii și-abinele: Ninga, o mai nins cîndva, Și-oșea-o-l și rîul și binele.

Ninga, o mai nins. Ai libertate de-aprile; Zbori, dar nu atît de aprins, Inimă, care rici nu știi cine ești, Și nici cine e.

Zbori! — și e atîta de-nreg Visul de care fug Și mă leg.

Ard ninsorile

Ard ninsorile în crizanteme duse pe gînduri. Sulfatul e petala ce tură un felinar de lumină.

Rana lubirii renăște Mi-e frică de plins.

Ard ninsorile pustiuri ce în mine s-au ascuns.

Ninsori

Ninsori din acripi fug în gînd, scrisori își scriu ninsori făcînd.

Înșală-mă a clipă în lumea deșteptării mereu înșe, înșală-mă și-o să mă-auri țîpînd.

Ileana Gaftan

Zile, săptămîni

E pretutîndi micul meu stăpîn Ninsoreea care-n abur se desface, Calinda mea de iarnă este — peoa — lar eu — străjerul ei am să rămîn

Vreau să se vadă urme de-aguridă Agonizînd și fără de putere Cînd eu mă pregătesc de invidera Tapînd în jur ceneșa insipidă

Și nu mai știu, plecată prea încet, în lumea deșteptării mereu înșe, Din cele șapte zile de poet, Ninsoreea cite care-o să-mi păstreze!

Dimineața

Și dacă dorul tău foșnit în spice îți va sădi în pleoape rîul drept E fîndcă a-ncepăt să se ridice Popor științit cu soarele pe piept

Și dacă-n visul tău voi înțelege Că fîcările vor șopti pămînt E fîndcă a-ncepăt să se deslege Popor legat de rouă prin cuvînt

Doină

Îzbucnescă-ți chipul de păduri și stele Să te lumineze într-un calendar Și pe prispă casei să-ți aduni tații fiii Ca îți eos în vise încă un alb ștergar

Să te-ascunzi în brazdă, să ne intri-n suflet Să purtăm în taină facul mistuit Noi vom fi copiii care-ți rid în poală Și vom fi străbunții care te-aj ivit

Îzbucnescă-ți chipul de păduri și ape, Un batez de rouă broșul nostru este, Tora mea de doruri, tara mea de pleoapa Te lubesc print piatru și prin culmi celeste.

Liana Viorel

Eroul necunoscut

Iarbă. Cer. Liniște. Doi ochi îndrăpăți spre înalt. Atît. Doi ochi. O mie de ochi. Să nu spargeți tăcerea! Semnul lui nu trebuie tulburat.

Ochii tăi

M-am plitit să calind printre stele Mai bine calind ochii tăi Și le dau un nume: Luceafăr de dimineață Sau rouă de stea Sau ocean infinit Sau, mai simplu, Ochii tăi.

Ris și plins

Am citit dată mereoriile unui felinar Mindru de mulțimea fluturilor de noapte Ce roiesc în jurul lui.

Loredana-Georgiana Dăneș

Întîmpinare

Zadar sperînd să mă poș despărți De vara curgînd în senin ca a pasăre, Retînd dimineața, stela de-or fi, Fîntîni părăsîte, prea pline rămaseră.

Hulubii sălbatici, răsăriți în salcimi, Sparg miresmi în gușile grele. Belșugul e-nalt, turnul capilării Dureros răsăronața își clatină-ele.

Dar zădărnice sperî să mă poș despărți De vara lovîndu-mă cu telatură de pasăre, Trupul se-nclina inert, Retînd dimineața, stela de-or fi, Fîntîni părăsîte, prea pline rămaseră.

Steaua

De-al putea să crezi în steaua Pilgîndă-n cer, macniit. Dacă raze-nlăcîmării Cu lumina-i n-a lovit;

Peste timp și peste spațiu, Cu-un ochean nebănuit — De-al putea scruta adîncul Și înaltul, cel rîvnit;

Decimată de întrebare Sî-n neliniștit clădit, De-al putea să crezi în steaua Care nici n-a răsărit...

Mihail Deșelaru

Rememorări transilvane

Urmare din pag. 1

Tara Ardealului. Criteriul fundamental după care își selectează interlocutorii ca și subiectele de evocare rămîne tot timpul cel al prezentului acestora în vîltoarea vremurilor. Istoria cu învîltoare care se deslășă la lectură fiecărui pagîni rămîne această pleoacă pentru unire și unitate națională a tuturor românilor în același stat, ceea ce, vorba lui Bălcescu, a fost viața de-o viață a tuturor înaintașilor, fie ei lucrători ai pămîntului sau cărturari cu înaltă știință de carte. Diversitatea acestora de profesii și preocupări caracterizează și personajele cărții pe care o comentăm, deși ceea ce-l unește este pasiunea pentru istorie: „Eu am mai trăit și trăiesc numai pentru istorie” — spune Dumitru Brăharu, una din multele personalități abordate de Constantin Mustăț. Dacă o asemenea preocupare e fîntînă pentru un istoric de talia academicianului Ștefan Pascu, ea se confirmă și la personalități din alte domenii de activitate, ca filosoful profesor D. D. Roșca, geograful profesor dr. emerit Tiberiu Moraru, esteticianul academician Virgil Vătășianu, prof. dr. Raul Șorban sau celebrii medici, prof. dr. docent Ion Goga și Crisan Mircioiu. Nu înșese din carte un personaj legendar ca Ion Vlăcu, fratele vîltoarelor Ardealului și nici martori la actul Unirii sau oameni ai tehnicii ca profesorul universitar emerit inginer Alexandru Domaș.

Dacă mai adăugăm că în carte ocupă un loc de frunte localități maritizate ca Moiseul, putem conchide că nimic din ceea ce a fost mai important în istoria vie a ultimului veac în Transilvania n-a rămas nerememorat și glorificat. Cartea lui Constantin Mustăț are darul de a rosti convingător și patetic totodată unele din cele mai așre adevăruri în legătură cu istoria de ieri și de azi a Transilvaniei. Iată-le roștite de unul dintre autorizatii săi interlocutori, Raul Șorban: „Pari în memorie lecțiile Unirii Transilvaniei cu patria mamă, România; să fie lăsat dămenilor dreptul de a-și folosi numele, iar neamurilor limbile moștenite!” Și încă o lecție românească, tulburător de omenească, țărănilor fără pămînt, îndiferent de limba pe care o vorbeau, li s-a dat atunci, după Unire, pămînt!

Și mai păstrez în suflet poate cea mai dramatică și mai inumană expresie a faptelor ce au tulburat viața românilor transilvăneni, cutremurător sintetizată de baronul Desz Banffy, între anii 1895 și 1899 presedintele Consiliului de Miniștri din Ungaria: „Politica mea govîină este o năzuință irezistibilă către un scop determinat și către atîngerea lui cu orice preț. Acest scop este crearea unui stat unguresc întreg cu o singură limbă...”

Omenie? Se întreabă Raul Șorban și răspunde ferm și pentru totdeauna: „Termen necunoscut! Elementar lipsă de respect Egoism feroce. Totală lipsă de realism. — Strîmbătăți-îndreptate de Unire, cu lecțiile ei de cinste și omene românească...”

Mai multî dintre interlocutori: lui Constantin Mustăț sînt octogenari, de la Virgil Vătășianu la Aurel Ciune, celebrul pictor chinez „ă-nmăsurile lor sînt aproape toate aceleași la întrebarea „Aveți gînduri încă neîmplinite?” precum

cele ce urmează ale profesorului inginer Alexandru Domaș: „Destule! N-am terminat o sinteză a întregii mele opere științifice. Sînt apoi destule cărți pe care încă nu le-am scris și sper că sănătatea să-mi îngăduie s-o fac”. Cu acest patos al întregii fără bătrînețe se prezintă în această carte fiecare personal, chiar dacă interviul pe care l-a acordat lui Constantin Mustăț e ultimul uneor, ca în cazul celebrului Romulus Stancu, fiind și primul. Condiția mea de confrate mă obligă să observ talentul și stînta publicistică cu care autorul cărții „In vîltoarea vremurilor” își organizează spațiul consacrat fiecărui interlocutor de la sublinierile pe care le face în deschiderea dialogului la portretele excelente pe care le conturează și evidențierea meritelor științifice și istorice realizate cu condei erudit.

„In vîltoarea vremurilor” e o carte pe care ar semna-o cu ambele miini orice autor contemporan care se respectă. În ce ne privește, sintem bucurosi că semnătura și-a pus-o pe paginile ei un autor ajuns la maturitate dar în talentul cărui am crezut tot timpul, încă de la primele scrieri publicate.

Cum acum Constantin Mustăț a trecut și el jumătatea de veac am să-și reamînesc întregul cîntec cu o singură limbă...”

„Sînt greu bătrîni de pornit dar de-î pornești sînt greu de-oprit”. P.S. Fapt pe deplin așteptat, lansarea cărții „In vîltoarea vremurilor” în comuna Izvor din județul Argeș, în care au participat cu un vîltoare col. Constantin Zamfir — directorul Editurii Militare, dr. G. Marinescu Dinizvor și gazetarul Oct. Stîreanu de la revista „Flacăra” s-a bucurat de unanima apreclere a concetățenilor autorului, Constantin Mustăț.

ȘEVCHENKO în românește

red că pot afirma, fără a greși prea mult, că numele marelui bard ucrainean aparține, într-un fel, și biografilor...

Ritmii lor m-a urmărit încă din fragedă vîrstă, datorită unui pitoresc și plin de viață unchiuș, care, după ce și-a irosit tinerețea străbătînd lumea, învățîndu-și grauriile și îndrăgindu-le...

Cuvintele îmi sunau nestiute auzului, dar tulburătoare lor melodii, răvășindu-mi sufletul, mă îndemna să le hămășesc înțeleșul.

Am încercat să descopăr un corespondent al ritmului șevchenkian în cîntecul și în poezia noastră și mi-a fost dat să-l aflu, pe hînciile scollii, într-o fermecătoare fiică de poveste, în care un cîntec mărunț e caligrafiat cu o pană de aur...

Versul eminescian consună, aici, în aceeași bătaie de inimă cu versul cîntecelor populare ucrainene în cadența cărora sînt scrise mai toate poeziile lui Șevchenko: Haidamaki semănătoare...

Lectura evocării sadoveniene, avînd dar să declanșeze în mine hotărîrea de a-l încetașeni pe Șevchenko în solul limbii române, adăuga debutului meu de poet pe acela al traducătorului de poezie.

Și totul sub cele mai norocoase auspicii. Pentru că, trebuie să vă spun, toate acestea s-au întîmplat cînd se turnau temelii noi ale patriei, iar ca tînar scriitor eu am avut prilejul de a sta în preajma lui Sadoveanu.

Ambele continînd reproduceri după desenele autorului și avînd ca prefață cuvîntul lui Sadoveanu, iar în anexă o schiță biografică semnată de Aleksandr Deici, Cîntecul, bucurîndu-se de o neașteptat de caldă primire din partea cititorilor, s-a epuizat în vara aceluiași an.

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

mohorit, iar norii nu-și conțineau revărsarea, era de la sine înțeles că unele schimbări vor interveni și în desfășurarea programului. Totuși nu s-a întîmplat așa. Imensa mulțime a pelerinilor...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN LUME

Din colecția „Societăți europene” au fost publicate recent prin grija lui Paul H. Stahl, seful „Laboratorului de antropologie socială” cu sediul la Paris...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

șazăr un compendiu de texte-măturări evocări și povestiri ce au autenticitatea documentului etnografic...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

POEZIE DIN S.U.A.

A. R. AMMONS

A.R. Ammons, profesor în departamentul de engleză la Universitățile Cornell din Ithaca, este considerat ca fiind una dintre cele mai de seamă apariții în lirica americană contemporană.

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

cu pe o cealaltă marină peste dune și cîntînd ea dus de vînt am spus: eu sint Ezra

cu un cuvînt prea des repetat pe care nu-l mai lei în seamă. Astfel eu, Ezra, am pornit în noaptea împinsă prin văzduh răvășit de vînt care ține lanțurile ducule memorabilelor mări

Come prima Știu că există perfecțiune în flința flinței mele că sînt sînt în suflet ca stielele sau agrafele

cu un universul mîndru de la vid la vid, se revărsă înăuntru și-n afară prin mine

există un punct al singur punct care poate să umple spațiul, un gîc care e plenitudinea un vid care e în întregime flință, o flință care e vid,

eu sint perfect: vîntul este perfect: apa ce curge-n șanț este perfectă: totul este: ridice mina

Viabil Măsură este ceva la care marșii renunță, ochii primînd-o, riscul se dezvăluie: omida se tirăște pe macadamul fierbînt

REVISTA STRĂINĂ

ESTE UN PORT CUM SE NASTE UNUL ÎN UN SECOL” spune Anatole France referindu-se la Paul Verlaine. Sigur, e înțeles că este un port cum se naste un port...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Victor Tuluere

Post scriptum. Scris în 1978 cu prilejul apariției în „Biblioteca pentru toți” a unei colecții de poeme de Taras Șevchenko...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Cîntec de dragoste

Ca muntii la înserare dispări din lumină: te adiești: lumina verde se alinașcă

Am spus: eu sint Ezra — și vîntul îmi hîcîl gîlîșul iucîndu-se cu sunetia voci mele

Am spus: eu sint Ezra — și vîntul îmi hîcîl gîlîșul iucîndu-se cu sunetia voci mele

Am spus: eu sint Ezra — și vîntul îmi hîcîl gîlîșul iucîndu-se cu sunetia voci mele

Am spus: eu sint Ezra — și vîntul îmi hîcîl gîlîșul iucîndu-se cu sunetia voci mele

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Fundulea Mihai Ungheanu (redactor adjuncți), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

Am avut prilejul să spun copiilor noștri emoționantă poveste a acestor frunze, pe vremea cînd lucram în redacția unor publicații pentru copii, unde am avut de lucru cu mult vînzînd geștii copiilor ucraineni rediți de copiii români: în 1970, înlinoșii pioneri de la Ipotești...

REDACȚIA: București, Piața Științei nr. 1, tel. 17 37 09 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 98